

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2-40 "
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— "
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscriptele nu se în-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

„Budapesti Hirlap“ și Tribuniștii în aceeași tabără

„Budapești Hirlap“, cel mai șovinist ziar maghiar, în numărul său de azi publică următorul primarticol:

„Bupapesti Hirlap“ mai deunăzi cu fidelitate istorică a zugrăvit momentele mai interesante și întorsăturile mai importante ale luptei crâncene interne, care bântue de luni de zile în partidul național român. Pentru complectarea imaginii și pentru de a putea trage învățături merită să scrutăm motoarele interne ale acestei hărțuiri, căci contrastele din ce în ce mai acute — așa se pare — dăruimă și fac imposibilă unitatea nizuințelor naționale românești din patrie, direcția cea mai puternică, care asalta fortificarea noastră națională și de stat, care unitate se părea că e vecinică. Faptul acesta merită prin urmare atențiunea noastră în grad mai mare.

Ruptura, cum se știe, s'a început astă toamnă, când „Tribuna“, organul cel mai lărmuitor al pretenziunilor române ultraiste, a criticat în modul cel mai vehement pe conducătorii actuali ai politicii românești, li-a aruncat în față acuza, că dezastrul grav îndurat la alegeri nu se poate atribui numai volniciei guvernului, ci partea leului pentru această înfrângere îi revine neputinței, întrelăsării și neglijenței conducătorilor.

La acest atac, deputații naționali români s'au năpustit cu toată furia vanității personale vătămate asupra „Tribunei“ acu-

zătoare și de luni de zile fac totul pentru nimicirea ziarului temerar. Comitetul național a înfierat „Tribuna“ cu marca trădării de neam, a excomunicat-o din șirul ziarelor naționale române, ba ce e mai mult, i-au pus în căruța „Tribunei“ și acuza, că în dosul atacurilor ei se ascunde mâna urgisitului și mult temutului Ileszenszky. A urmat, bine înțeles și alarmarea opiniei publice din România.

Dar nici Tribuniștii nu se lasă executați cu una cu două și cu puterea internă a instinctului de viață se apără desperați în contra atacurilor, bănuielilor și acuzelor îndreptate zilnic asupra lor și într'acestea cu mare succes îi arată în toată nuditatea lor pe apostolii naționali idolizați și îndumnezeiți până aci.

Pe lângă acestea două grupe, saturate cu idei ultraiste naționale și cari se sfășie între olaltă, se desfășură în liniște grupa a treia din românime, care caută căile împăcaciunii cu Maghiarii, căile așezării în cadrele statului maghiar. Pe aceștia îi atacă fără cruțare ambele direcțiuni ultraiste și se lapadă de orice comuniune cu dânșii.

Ruperea în trei tabere a românimei din patrie nu se poate atribui numai hărțuierilor personale dintre conducători, nici nu o putem socoti ca simptom trecător. Ruperea aceasta își are cauzele sale adânci firești, pe cari le-a produs schimbarea raporturilor, transformările mari, ce au avut loc în ultimele decenii.

Unitatea românimei din patrie era lucrul firesc, câtă vreme în temeiul nădeidei la căderea statului maghiar dogma românimei din patrie era *pasivitatea*, ab-

soluta nelucrare politică, negațiunea existenței statului maghiar

Pe această comoadă platformă negativă ușor putea să încapă mica inteligență română, care se recruta din valahimea înapoiată culturalicește și sărăcită. Atacarea statului maghiar, agitațiunea națională a dat posibilitatea validității ușoare și pentru aceia, pe cari prevedința i-a înzestrat numai foarte avar cu bunuri intelectuale și morale. Afară de aceasta *România*, care-și trăia primăvara înfrigurată a independenței naționale, primia cu brațele deschise pe acei Români din Ungaria, cari treceau frontiera ca martirii luptei eroice pentru frații subjugăți.

Astfel direcțiunea naționalistă a românimei din patrie era unitară în ura ei față de Maghiari și în propagarea aspirațiilor ultraiste, cari numai pe ruinele unității de stat puteau să fie realizate. Nu era nimeni dintre Români, care să primească pacea oferită cu nobil idealism din partea lui Deák, Andrassy și Iosif Eötvös, dar se aflau mulți, cari au respins deadreptul acea pace și pretindeau sinucidere dela statul maghiar.

Statul maghiar însă se întăria mereu, se consolida tot mai mult și tot mai palidă devenia speranța înșelătoare a aspirațiilor naționale românești, ca anume cu mâinile în sân, prin simplu protest vor ajunge vr'odată împlinirea pretenziunilor lor. Astfel s'a născut ideea activității politice. Reprezentanții Românilor au intrat în parlamentul maghiar cu mai mult sgomot, decât cu greutate specifică. Partea mai mare a deputaților români a ieșit din școala pasivității ori și-a însușit frazeo-

Adevăruri, cari se uită

Adunate și traduse de: H. P. P.

I.

EROII NECUNOSCUȚI

de: Jules Claretie

Am visat totdeauna că se va ridica, într'un colț oare-care al Franței sau într'o piață publică a Parisului, un monument de marmoră sau de bronz, care să nemurească înaintea ochilor omenesți amintirea necunoscuților, a oamenilor fără de nume, a cadavrelor anonime, a martirilor fără de glorie, căzuți pentru patrie, fără ca să știe cineva de ei.

Ar fi ca un mormânt comun al eroilor uitați, Panteonul celor mici, celor umiliți și al celor desprețuiți de renume. Adevăratul monument, ridicat nu unui om, nici unui suveran, nici unui singur luptător, ci Franței întregi.

Aici ar aduce coroanele lor mortuale, în zilele aniversare a morții acestor martiri, mamele, ai căror copii au murit departe de țară, văduvele tinerilor bărbați înmormântați într'un cimitir oarecare al Germaniei, într'un șanț al Mexicului sau într'un „campo santo“ al Italiei — sau, ca să vorbim de cele mai apropiate evenimente, în noroiții în noroiurile Tonkinului, — aici ar aduce coroanele surorile, prietini și logodiții.

E drept, nu au murit toți și patria poate

să le răsplătească devotamentul, abnegația și sacrificiul lor prin aceia, cari i-au supraviețuit.

„Jurnalul oficial“ publică în fiecare an lista unui număr de oameni vrednici, cărora statul le acordă — ce? o bucatică de panglică, o medalie, o cruce pentru un devotament, până când anticitatea atât de mult preaslăvită le-ar fi ridicat statul.

Și cine a cetit vreodată, de fapt, sau a parcurs aceste liste? Să ni-se vorbească de scandalurile zilei, de zurbagii ori de falsificatorii din viața modernă, fie! — dar să nu ni-se spună nimic despre piticii eroi, cari au salvat viața vreunui copil, care se îneca sau cari au scos pe un seamăn de al lor din mijlocul incendiului, eroi, cari au dat piept cu Rhônul sau Sena revărsată; cari au scăpat un tren întreg de călători, fiind funcționari de trenuri; cari au scos din foc bombe gata să crepe, fiind pompieri; cari au ținut pe loc un cal, care și-a luat vânt sau au omorât un câine turbat — toate astea nu interesează pe nimeni?

II

„Trebue să afli și tu, că e frumos tot ce este renumit?“

Astfel se întreabă *Fredric Naumann* în revista sa „Hilfe“ (Ajutorul), în care se ocupă adeseori cu diferite opere de artă și le analizează, dând îndemnuri bune. Naumann urmează în articolul amintit: „Stam în fața „icoanelor clasice“ („Meisterbilder“) edate de societatea „Kunstwart“

și venise tocmai nr. 30 la rând: „Invierea cărnii“ de Luca *Signorelli*. S'a auzit un strigăt: „a, ce urât!“ Drept răspuns a zis altul: „Societatea nu editează tablouri urite!“

Cine are dreptate? La urma-urmelor amândoi, cu marea deosebire, că reprezintă fiecare două păreri cu desăvârșire opuse. Societatea știe, de sigur, penruce a ales tabloul acesta și accentuiază în textul, care întovărășește tabloul, ce găsește în el.

E un pas mare înainte în arta italiană a sec. al XV-a faptul, că corpurile omenești pot fi reprezentate liber și în mișcare. Dela tabloul acesta se deschide calea până la Michaelangelo. Din punctul de vedere al istoriei artelor are tabloul o valoare stabilită, care nu mai suferă în doială.

Intrebarea e numai, dacă spectatorul singuratic de astăzi *trebuie* să se silească să considere frumos tot ceea ce într'un timp oarecare a fost cea din urmă noutate, lucrarea cea mai bună și mai mare.

Are el dreptul să numească tabloul acesta urît? Da, are dreptul, dar *trebuie* să conceedă și să zică într'acelaș timp, că *n'are simț pentru istoria artelor*. Acela, care nu pune preț pe asta, care nu vrea să priceapă și să aprecieze toate timpurile, acela are dreptate desăvârșită să refuze dela sine, nu numai tablouri singuratic, ci direcții întregi de artă, a *priori*, din capul locului, — ba e chiar mult mai bine, dacă mărturisește pe față, sie-și și altora, ceea ce respinge, decât să

logia acestei pasivități. Era deci lucru prea firesc, că alături de bărbații de stat maghiari, cari au crescut în arena politice active parlamentare, demagogii naționali, și de altfel de un nivel inferior, au devenit pitici, nule.

Astfel activității parlamentare a deputaților români i-a urmat o mare decepțiune. Deputații români nu au făcut absolut nimic nici pentru organizarea politică a românilor. În schimb odihnind pe laurii gloriei lor de mai înainte, ușor câștigate, așteptau închinarea necondiționată a românilor și recunoștința manifestată în chipul mandatelor de deputați. Chiar și la ultimele alegeri ei nu s'au răzimat pe propriile lor puteri, ci alergau după grația guvernului, până când alegerile nu i-a decimat.

Intre astfel de împrejurări s'a oferit ca dela sine ocaziunea binevenită, ca inteligența română mai tină în dreptul capacității și a destoiniciei mai mari să dea asalt „împotriva politicianilor bătrâni, incapabili, demodați“, cari sub cuvântul unor merite evident dubii și în temeiul unei prea neînsemnate capacități spirituale voiau să rețină exclusiv pentru dânsii terenul și de altfel strâmt al validității. Aceasta este baza psihologică a atacului inițiat din partea gardei mai tinere de scriitori și politicieni grupați în jurul „Tribunei“.

E ușor de înțeles, că față de această pornire conducătorii români de azi în conștiința slăbiciunii lor voiesc să sugrume deja în germene orice critică îndreptată împotriva persoanei lor sacrosancte, dar nu tocmai meritoase. Din acest motiv ei se învâluie în mantaua autorității, a infalibilității și a inviolabilității și susțin, că cine-i atacă pe ei, aceia se luptă în contra aspirațiilor naționale românești.

Contrastul acesta nu se va tempera, ci va deveni tot mai acut, căci se află față-n față bărbații trecutului mai puțin intelectuali și dovediți în păcatul incapacității politice cu puterile viitorului, mai cvalificați, cari se țin mai presus de dânsii, și sunt plini de nădejdea succesorilor politice și afară de acestea terenul as-

pirațiilor naționale românești mereu se strâmtează tot mai mult, astfel, că *cele două curente numai așa își pot plasa pe oamenii săi*, dacă unii delătură cu desăvârșire pe ceilalți.

Fortificarea Statului maghiar, validitatea tot mai anevoioasă a inteligenței române, care sporește mereu, și încuscrirea ei cu maghiarimea, influința asimilatoare a culturii maghiare, precum și repulziunea României față de invaziunea, devenită acum neplăcută, a martirilor, a produs în sânul românilor din patrie și aceea direcțiune, care vrea să asigure prosperarea românilor din patrie în consonanță cu pretenziunile unității de stat și cu interesele de existență ale maghiarimei. Aici aparțin bărbații conducători ai vieții bisericești române și dintre bărbații politici români mai în vârstă aceia, cari au orizonturi politice mai largi și bogate, experiențe pe terenul vieții politice. *Și la aceștia se va alătura încetul cu încetul și generațiunea mai nouă a inteligenței române, care nu s'a ridicat din opincă în clasa de mijloc, ci s'a născut în acea clasă și în sufletul căreia tocmai din acest motiv simțul național slăbit prin influența culturii maghiare nu poate fi aprins prin amintirea contrastului de clasă.*

Dar contrastele, cari dărapănă unitatea politică a românilor, să nu ne facă încrezuți, optimiști și lăsători. E încă foarte departe timpul, când Statul maghiar nu va mai putea să fie primejdios din partea aspirațiilor naționale românești. Ceeace este primejdios și stricăcios în acestea aspirațiuni numai atunci se va desarma, când va afla în fața sa Statul maghiar, unitar național deplin edificat și definitiv consolidat“.

Până aci articolul ziarului unguuresc. Dovadă clasică, că șovinismul maghiar instinctiv vede foloasele enorme, ce îi răsar prin acțiunea Tribuniștilor. Maghiarii constată cu bucurie, că disidența Tribunei a spart partidul național român, a slăbit șansele de izbândă a aspirațiilor naționale românești și obleşte calea acelora, cari caută fericirea neamului românesc în

perfectă consonanță cu interesele de existență ale Statului unitar național maghiar.

Aici ai voit să ajungi d-le Goga?

Congregația de primăvară a comit. Arad

Românii participanți

Azi s'a ținut congreagația de primăvară a comitatului Arad. În presară aderenții partidului național român au ținut consfătuirea obișnuită, spre a decide asupra celor de urmat în ședință.

La adunare au luat parte următorii membri români ai congreagației: dr. Ștefan C. Popp, dr. Iustin Marșieu, dr. Sever Ispravnic, dr. Nicolae Oncu, Sever Bocu și Vasilie Goldiș (Arad), dr. Aurel Grozda, avocat (Buteni), Teodor Orga, Iosif Șiculian, dr. Aurel Novac, Vasilie Ciorogariu (Pecica), dr. Emil Monția, Axente Secula, Nicolae Lăzărescu (Șiria), Ioan Frățilă (Agris), Iuliu Groșorean (Galșa), Mihaiu Drăgan, Vasilie Alb, Ștefan Bota (Otlaca), Cornel Ursuț (Șepreș), Gheorghe Băltoiu (Șiclău), Ioan Jivan (Sintea), Ioan Mihuț (Măderat), Flore Varga (Zărand), Nicolae Grec (Sintea), Ioan Țăran, dr. Adrian Popescu (Chișineu), Ioan Cuiedan (Comlăuș), Augustin Beleş (Șimand).

Fiind săptămâna patimilor, dintre preoți numai foarte puțini (2) au putut lua parte.

Mai era în sală un biet de Român plouat, o coadă de topor, *Simion Păiușan* din Păiușeni, care, dimpreună cu tovarășii săi trădători de neam, *Iuon Ica* din Almăș și *Marcu Lupșa* din Dieci, au fost aleși la alegerile din urmă cu lista contrariilor noștri. Și acum ședea fără nici o rușine șubașul *Simion Păiușan* între doi notari unguri și tare frumos îi sta nefericitului de Român, în hainele lui albe în tabăra dușmană neamului său românesc.

Trebuie să observăm de altfel, că dintre Români au lipsit foarte mulți, ceeace o spunem cu adâncă durere. Disidența, bagsamă, începe a-și aduce funestele ei roade. În chipul acesta poporul românesc nicio dată nu va ajunge la drepturile sale.

Decursul ședinței.

Prefectul *Urban Iván* a deschis ședința punctual al orele 9. Sala era plină de subprefecți și de notari, printre cari numai ici-colea puteai zări câte-un reprezentant independent de conducerea comitatului.

În curând se începe măcinarea în galop a ordinii de zi.

Se prezintă înainte de toate *raportul vice-comitetului* despre starea comitatului în trimestrul din urmă.

Discursul d-lui V. Goldiș.

La punctul acesta cere cuvântul d. Vasile Goldiș și rostește în limba română un discurs, pe care îl redăm în extras precum urmează:

„On. Congregație Comitatusă!

Sunt necesitat a declara din capul locului, că eu și partidul, la care am onoare să aparțin, nu putem lua la cunoștință raportul domnului vicecomite.

Înainte de a desfășura însă motivele, cari ne îndeamnă la asta, mă simt dator a protesta cu toată tăria în contra faptului, că adunarea de azi a fost convocată pe una din zilele săptămânii patimilor, săptămână de sărbătoare religi-

fie fățarnic, să simuleze plăcere artistică, dacă nu simțește așa ceva. Intre toți vizitatorii de muzee sunt aceia cei mai antipatici, cari se pricep să admire din dorință. Aceștia sunt pentru artă tot atât de valoroși ca oamenii, cari s'au apropiat de Hristos, cari l-au agrăit „Stăpâne, Stăpâne“, a căror inimă însă „a fost departe de El“. Cum a vorbit Hristos oamenilor de pănura asta? Le-a zis: îndepărtați-vă dela mine, păcătoșilor! De aceea, să domnească în artă și în religie mai bine mai puțină pricepere, împreună cu iubirea de adevăr, decât o admirație nețărâmură, în legătură cu minciuna“.

(Kunstwart, VIII. nr. 9).

III

„A dependent de B“

de: Karl Schultze

E în orice caz foarte interesant de cercetezi *dacă* și de dai cu socoteală *că*, și de dovedești *până unde* este, spre pildă, dependent poetul A de poetul B. Istoricul literar vede astfel cum trec corăbioarele, în goană, încoace și încolo și cum se țin firicelele, de curg împreună“ (citât german — trad). Un „țesător“ însă, care să aibă, în urma cercetării *acesteia*, bucurie de *opera* cercetată, *nu* poți să ajungi; pentru *plăcerea* noastră e dependența aceasta un lucru, care *nu* se ia în considerare.

Cine caută o plăcere *artistică*, va afla totdeauna câte un autor, care să-i placă, fie că dă cetitorul singur de el, fie că îl află cu ajutorul vre-unui prieten intim. Astfel va ajunge, încetul pe încetul, la poezii *săi*. Atunci se va întoarce, poate, la ei, fără ca să mai facă comparații.

Dacă-ți spune un critic: „Să nu citești pe poetul A, fiindcă este dependent de poetul B, la care poți să găsești una și alta mult mai bine, „de mâna întâiu“, primește sfatul acesta cu respectul cuvenit, ca un sfat bine voitor. Eu te-aș sfătui, pe lângă toate acestea: nu ceti nici pe criticul cu „dependențele lui“, fiindcă, dacă știi că poezii cei noi sunt dependenți sau nu, e pentru plăcerea estetică o chestiune de mâna a doua, iar în privința bucuriei ce o simțești cetind scrutări cuminți, le găsești într'un stil destul de bun, deja la Lessing, în „Dramaturgia sa hamburgeză“. (Hamburgische Dramaturgie). Aici ai analize și mai mult de mâna întâi; cercetătorii susțin, că Lessing și-a priceput meseria destul de bine.

Dar să te întreb între patru ochi ceva: e de lipsă să cetim atâtea critici? Poate că o să-l lași pe Lessing de-o parte și o să cetești mai bine încă odată — dacă și-a plăcut firește — pe scriitorul „dependent“.

oasă pentru Români, majoritatea covârșitoare a acestui comitat. Suntem jigniți în sentimentele noastre religioase prin faptul acesta și suntem mârșniți și pentru motivul, că prin această împrejurare preoților noștri, membri ai acestei congregațiuni li s'a făcut imposibilă participarea la această ședință.

Aș dori să pot fi de convingerea, că lucrul acesta s'a făcut din nebagare de seamă, dacă nu aș ști, că și altădată am fost jigniți în chipul acesta în sentimentele noastre confesionale.

Sunt prin urmare necesitat a crede, că d. prefect anume a voit să arate prin faptul acesta, cât de puțin ține dânsul la sentimentele noastre religioase, să arate, cât de mici și neînsemnați ne crede dânsul, o cantitate absolut neglijabilă imensa majoritate românească ai acestui comitat. Protestăm cu toată tăria în contra acestui abuz, în contra acestei ofense aduse confesiunii noastre.

Vom înșira acum motivele, cari ne îndeamnă să nu avem încredere în conducerea comitatului nostru. Nu luăm aceste motive din domeniul politicei, situația generală a comitatului nostru oferă suficiente cuvinte pentru nemulțumirea noastră. Misiunea unei adevărate administrații ar fi să îngrijească cu dragoste părintească de bunăstarea materială, culturală, morală și sanitară a locuitorilor. Cine ar putea afirma însă, că în comitatul nostru administrația își bate capul cu asemenea lucruri? Domnii noștri administratori c. ed., că și-au împlinit chemarea, dacă vexează și omorâ pe locuitori în tot chipul, dacă izbutesc, să producă în sufletul majorității române a acestui comitat convingerea, că țara aceasta nu este patria lor, ci valea plângerilor pentru dânsii. Unde sunt instituțiunile economice și culturale înființate cu sprijinul administratorilor noștri? Nu le vedem nicăiri, ci vedem emigrând poporul în masse, vedem întunecimea culturală, sărăcia și mizeria morală.

D. vicecomite crede a-și fi împlinit datoria, când amintește, că în anul trecut rodul câmpului a fost mijlociu și lucerna nu s'a făcut. Dar de vre-o inițiativă a organelor administrative pentru tovărășii, însoțiri economice, îndrumări noi și mai proaspete pentru îmbunătățirea stărei materiale a poporului nici vorbă.

Raportul însuși constată, cum mii de obligați la școala de toate zilele absolut sunt lipsiți de orice instrucțiune, iar starea sanitară a comitatului e de înspăimântat. Ani de zile boalele contagioase nu părăsesc acest nefericit comitat, multe comune mari și mai multe cercuri sunt absolut lipsite de medici, pe întreaga vale a Murășului își duc zilele triste un singur medic. Astfel sporiul natural e zadarnic, el este nimic de boalele grozave. Stări mai mizerabile în privința aceasta nu pot să fie nici în cele mai întunecate vilaiete turcești.

Cu morala publică nimeni nu-și bate capul. În raport nici amintire de așa ceva. Concubințele între fete de 13—15 ani și feciorandri de 16—17 ani sporesc în măsură îngrozitoare chiar cu sprijinul organelor administrative.

Câteva cazuri concrete vor ilustra mai bine administrația noastră. La o petrecere românească din *Buteni*, fibirăul din *Șebis* a emis ca reprezentant al puterii publice pe subprefectul din *Șebis*, care și-a luat dela bieții Români 32 cor. pentru serviciul acesta, cu toate că era în *Buteni* notarul ori judele comunal pentru scopul acesta.

În ziua a doua de Crăciunul nostru școalele din *Hălmașiu* au aranjat o serbare școlară. D. fibirăul n'a ținut să se intereseze și el de progresul cultural și nu s'a dus la cea serbare. Seara însă Români au avut și petrecere și acolo d. fibirăul pe la 10 ore din noapte s'a prezentat cu slujnica notarului din *Bănești*. Când Români au scos slujnica din local, fibirăul a făcut un scandal ne mai pomenit, iar apoi a început să molesteze femeile cinstite române, așa că publicul a început să se depărteze și a rămas pe teren în-

vingătorul fibirău până mâne zi. Poate și acuma e acolo, că nu-l văd aici.

La *Șiria* s'a întâmplat un incendiu. Într'un târziu s'a prezentat la fața locului fibirăul călare pe un butoiu. A pretins comandantului de pompieri să-i predee lui comanda, și când acesta s'a provocat la drepturile și datoriele lui legale, fibirăul l-a deținut și l-a închis la casa satului până mânezi la 9 ceasuri.

Un caz mai grav de abuz de oficiu și încălcarea libertății individuale nu cunosc.

D-voastră umpleți sala comitatului cu notarii comunali, ca reprezentanți aleși. Mai bine i-ați denumi, căci oamenii aceștia de fapt nu posed încrederea obștei. Și ce e mai mult, oamenii aceștia pentru participarea lor la ședințele comitatului iau diurne dela comunele lor. Iată aci un act (No. 1588/908) dela protopretorele din *Târnova*, în care acesta refuză acuza lui *Nica Rațiu* și consoții referitoare la diurnele de această natură a notariului pe motivul, că acelea diurne au fost luate „pe baza unui principiu adoptat“.

Asta este, On. congregațiune, chipul trist al administrațiunii noastre. Și pe lângă toate acestea d-voastră jigniți și sentimentele noastre naționale. Pentru ce nu se tipărește raportul acesta și în limba românească? Pentru ce desprețuiți limba majorității comitatului? Eu cred, că nu numai motive politice șoviniste sunt la mijloc, ci d. vicecomite se teme a se prezenta locuitorilor acestui comitat în toată golătatea sa.

Comuna *Șiclău* în toată forma și cu respectarea legii a hotărât introducerea limbei românești, ca limbă protocolară. De ce nu se execută această hotărâre? De unde atâta ură împotriva limbei românești? D. vicecomite la asta nu răspunde nimic, ci va lăuda purtarea bravului notar.

Ne-ați schimonosit numele frumoase românești ale satelor noastre. D-voastră credeți, că dacă veți da la toate nume ungurești, va înceta ființa lor românească. Orice haină veți pune însă pe trup, sufletul rămâne neschimbat. Cu cât mai strașnic vă veți încorda d-voastră pentru nimicirea noastră națională, cu atât mai mult crește îndârjirea noastră întru apărarea bunătăților noastre cele mai scumpe: *limba și neamul*. Iubirea noastră de limbă și neam e un granit puternic, de care se sfarmă toate ale D-voastre neputințioase încercări.

Nu iau la cunoștință raportul vicecomitelui“. Vorbirea caldă a d-lui *V. Goldiș* a făcut adâncă impresie nu numai asupra Românilor, ci și asupra străinilor.

Vicecomitele *Dálnoky* a încercat să slăbească argumentația d-lui *Goldiș* și a terminat cu o vorbă, ce voia să fie cu spirit, că dumnealui va suporta ușor neîncrederea d-lui *Goldiș*.

Comitatul a propus 200 cor. pentru statuia lui *Tisza Kálmán*.

La acest obiect d. *dr. Stefan C. Pop* a ținut un discurs fulminant, în care a dovedit, că *Tisza Kálmán* nici din partea *Maghiarilor* nu merită statuie „aere perennius“, căci domnia lui a fost domnia absolutismului de partid, domnia urei și a întunerecului. Acest sinistru bărbat de stat a inventat fantoma dacoromânismului, a panslavismului și a sămănat ura între popoarele țării. Acest bărbat de stat a abordat principiul, că cel mai înalt patriotism este a sărăci, a nedreptăți, a ținea în necultură partea mai mare a locuitorilor țării: „*Națiunea română*“, — a zis d. *C. Pop* — „care e conștie de demnitatea sa, niciodată nu va contribui pentru statuia lui *Tisza Kálmán*“.

S'a făcut însă votarea și majoritatea a primit propunerea. Cu majoritatea a votat și nefericitul român *Simion Păiușan*. Fie-i rușine.

Dr. Justin Marșieu a vorbit în chestia alegerii de jude din *Socodor* și a desfășurat în colori vii abuzurile, ce se comit la restaurarea antistiilor comunale.

Asupra aceluiaș obiect a ținut un prea-înțelept discurs d. învățător *Iuliu Groșoreanu* din *Galșa*, care a relevat demoralizarea, ce o produc în popor ilegalitățile organelor administrative.

În chestia închiderii birturilor în *Dumineci* și sărbători, una dintre cele mai importante chestiuni de-ale noastre la propunerea d-lui *dr. Stefan C. Popp* s'a decis, ca după trecerea celor patruzeci de zile dela trimiterea lor la minister, toate deciziunile comunelor luate în acest obiect să fie puse în practică.

Adunarea s'a terminat abia la orele 1 $\frac{1}{2}$.

Poticneli

Viena, 18 Aprilie n.

Povestea e scurtă.

Într'o societate românească, curat românească, la o mică serbare de sfintele Florii, în mijlocul unei cete de tineri buni, cu dragoste curată și nefățărîtă pentru neamul lor, un bursier al societății pentru fond de teatru român, d. *Stefan Mărcuș*, cântă cu patos de biris cântece ungurești, iar un student, d. *Petru Vlad*, din *Poiana Sibiiului*, îi trage cu foc de cocis un csárdás de să-i meargă vestea, și o demoisellă face chiar pe lăutarul gălăgios. Fiul unui protop român greco-catolic, fiul unui simplu și cinstit țaran, și fiica unui asesor consistorial gr.-or.! Și știți cum ar trebui să se sfârșească povestea începută? Tinerii înfuriați de disprețul ce li-s'a aruncat în față, au făcut vânt celor dintâi doi și au mulțumit demoisellei pentru deosebita străduință de a răspândi lumină muzicală românească. Ei, nu s'a întâmplat așa, și, cu drept cuvânt, într'o casă streină, privată și ospitalieră actele de violență ar fi fost barbarie.

Cazul izolat cum este nu prezintă vre-o importanță deosebită, cu atât mai puțin, cu cât era după nu știu al cântălea păhar de rachiu, bere și vin, nu prezintă importanță, fiindcă doamna casei a încercat să interviev cu cuvintele: „Cântați pentru Dumnezeu românește“, nu prezintă importanță fiindcă a răscolit protestele de bun simț ale tuturor oamenilor cinstiți și de bună credință din Viena. Momentele psihice, cari au îndemnat la astfel de nechibzueli nu sunt cine știe ce preocupări de ordin mai înalt.

Zdrențuitul de internaționalism al artelor, rău și prost înțeles, este o scuză stereotipă și de prost gust. Indemnul lor de căpetenie este, că sentimentul lor le spune: tu băiat de popă românesc, sau tu fecior de țaran românesc, nu ești de valoare egală cu cutare sau cutare gentri, baronaș ori groșor unguresc, ba nici cu blagosloviții oficianți dela *vármegye*, sau cu căciulani dela căile ferate. Cultură ro-

Maidt és Schrod
Salon de modă pentru domni, de nou aranjat în
Arad, piața *Andrássy* Nr. 17, casa lui *Reinhardt*.

Recomandă noutățile sosite în abundență, unde se pot căpăta cele mai frumoase și după moda cea mai elegantă: cămăși albe și în colori, gulere, manșette, cravate, mănuși, baste, ciorapi moderni, bastoane, umbrele, căciuli moderne pentru sport, etc. Parfumiarii veritabile de Paști, engleze și franceze. Depositul fabricii de mănuși „*Hungaria*“ din *Timișoara*. Prețuri ieftine. Comandele de provincă se execută la moment. — Serviciu solid. — Telefon 765.

mânească nu cunosc săracii de ei, literatură românească nu există pentru ei, iar tonalitatea muzicii românești nu e destul de occidentală, etc., etc. Și din aceste profunde convingeri: vecinii lor maghiari, o ce neam de înaltă cultură! ce mândrii, ce țănoși, ce bogăție de comori sufletești în brandenburii hainei lor de gală, în pințeni... ce vrednici de invidiat! Norocul lor, că aceste temeinice adevăruri nu izbucnesc decât, când puținul lor rezon adevărat românesc înceată să funcționeze, — motivele încetării sunt indiferente, — și atunci să-i vezi cum se ridică în vârful degetelor, cum se răfoiesc și cum își trag peste cap pielea de leu, săracii, cum se frământă și cum se prăpădesc în spasmiurile tremuriciului, care i-a năpădit, Hadúr s'a sălășluit între ei, le-a ridicat valoarea, — sunt teribili, săracii! Niște intelectualități plâpânde, niște mentalități hibride, — cum se zicea mai anii trecuți, — cari încearcă să salveze gloria minților românești spalăcite, de cari mișună pământul nostru.

Singurul regret pentru această întreagă comedie este, că societatea românească din Viena, care a rămas ferită până astăzi de astfel de bujonării, a trebuit să facă și ea cunoștință cu maimuțăriile astea sarbede. Mici neînțelegeri, s'au ivit și pe la noi, erau neînțelegeri pe cari orice viață socială le aduce cu sine. Dar credința dragostei noastre de neam nepătată a rămas, senină și cu capul ridicat a domnit între noi mândria, că suntem Români, și nici-odată n'a întunecat vre-o umbră de discordie naționalismul nostru nobil, sincer și neșovăitor, gata la orice jertfă. *Cultura românească ne-a fost și este altarul nostru.* Și iată vin astăzi mâni murdare de necopți să ne împeștișeze steagul nostru alb.

Mulți, cari au trăit în Viena, mulți iubii nouă, vor tremura o clipă de auzul acestei vești, mulțora li-se vor umezi ochii. Dar fie-le spre mângăiere, că Români vinezi vor ști pedepsi astfel de necuviințe, vor scoate din corpul lor astfel de indivizi și-i vor urmări cu disprețul lor printr'un boicot social.

Am stat un moment la îndoială, dacă oare e vrednică să fie dată în publicitate răfoiala câtorva tineri prea puțin scrupuloși în respectul față de neamul lor, și am ajuns la convingerea, că o binevoitoare disconsiderare a fenomenului acestuia ar fi spre răul organismului nostru social. Acest „fenomen“ la bursierul soc. pentru fond de teatru se repetă; s'a fost găsit atunci, mai anii trecuți, nu-i vorba, formula unei împăcări, examene, profesori etc., dar de multe ori viitorul și prezentul aruncă lumină și asupra trecutului și astăzi mulți vor vedea cu alți ochi și politicneala din trecut a bursierului, după cum cu alți ochi o vede și scriitorul acestor șire. Persoanele nu impoartă, Mărcuș, Vlad, Popescu, Vasilescu e indiferent, astfel de buboaiie trebuie operate, chiar dacă operația ar fi în interesul lor, de ex. prin delăturarea unui contact supărător,

bine ar fi să nu fie așa. *Căci considerațiile de toate soiurile rod încet dar constant temelie consolidării noastre și a formării caracterului nostru cinstit, adevărat românesc.*

Activitatea Românilor din Ungaria. Sub titlul acesta ziarul unguresc „A Hétfő“ din Budapesta scrie următoarele:

„Până acuma ziarul „Telegraful Român“ din Sibiu, inspirat de metropolitul Ioan Mețianu a urmat politica cea mai moderată și mai corectă românească. După acest ziar nici Mangra, dar nici Constantin Burdia nu sunt trădători, ci reprezentanți marcanți ai Românilor din Ungaria, iar activitatea lor politică totdeauna a prezintat-o de model în fața bărbaților politici români.

Articolele recente apărute în „Telegraful Român“ dovedesc, că bătrânul mitropolit voește să moară naționalist. Suntem informați, că metropolitul Mețianu a rugat pe avocatul dr. Emil Babeș din Budapesta, reprezentantul Românilor moderați, să între în activitate și să părăsească politica moderată.

Rezultatul acestei acțiuni a metropolitului Ioan Mețianu a avut rezultat, că partidul moderat (? N. R.) a început o lucrare mai intensivă.

Acțiunea vicarului Mangra va fi cu atât mai facilitată, deoarece între intransigenți decurge o ceartă continuă și astfel ei nici când nu vor putea începe o acțiune comună. Afară de acestea preoții și învățătorii români cu puține excepțiuni toți sunt mangriști, cari toți ar dori, ca în sfârșit Mangra să înceapă pe față lupta pentru politica lui moderată.

O dovadă eclatantă pentru politica moderată sunt declarațiile ministrului Carp al României date unui corespondent al lui „Figaro“, dar deosebit răspunsul lui la interpelația lui Take Ionescu, în care declară hotărît, că Români din România să nu se amestece în chestiile Românilor din Ungaria, deoarece ei și singuri și-le pot rezolva.

Din toate acestea rezultă, că iată a sosit vremea, când politicienii naționaliști vor să iasă din pasivitate, iar ultraiștii și moderații vor duce lupta decizătoare, care va decide apoi în viitor soarta Românilor din Ungaria. Nădăjduim, încheie ziarul unguresc, că din lupta aceasta moderații vor ieși învingători, deoarece numai politica acestora conglăsește, de-o parte cu interesele lor, iar de altă parte cu pretensiunile legitime ale Statului ungar“.

O nouă frăție de arme. Congresul partidului socialist după o dezbateră de două zile la propunerea publicistului Garami a hotărît *frăția de arme cu partidul justhist în scopul propagandei pentru sufragiul universal.* De mulți ani acesta e primul caz, când partidul socialist internațional și revoluționar se aliază cu un partid burghez în scopul vre-unui interes politic. Iată ce scrie „Népszava“ organul partidului social-democrat despre această frăție de arme:

„Congresul nostru a precizat modul de a începe lupta pentru sufragiul universal. În interesul acestei hotăriri vom provoca partidul de sub șefia lui Iuliu Justh, ca cu prilejul dezbaterii reformei militare să lupte cu toate mijloacele disponibile contra reformei militare, adică în contra îngreuiării poporului, și pentru realizarea dreptului electoral democrat.

Dacă partidul justhist va da ascultare acestei provocări, atunci muncitorii socialiști vor sprijini afară de parlament cu toată puterea, hotărîrea și bărbăția, lupta parlamentară pentru sufragiul universal. Și suntem convinși, că guvernul și parlamentul actual nu va putea rezista multă vreme acestei asedieri din două părți.

Iar din contră, dacă partidul justhist nu se va folosi de prilejul acesta și nu va întrebuița până la sfârșit acest ultim prilej de validitate a sa, în cazul acesta el, partidul justhist, va dispărea de pe terenul vieții politice, ca un organ fără de rost, mort, ajuns în putrefacție; iar dacă nu voește să creeze o nouă bază pentru parlamentarismul unguresc și dacă nu voește să ajute la ajungerea drepturilor pe acele elemente, cari intenționează înfrângerea domniei de apăsare a mării proprietăți, industrializarea țării și prin aceasta întărirea ei, progresul ei pe calea aceasta spre independență; atunci într'adevăr partidul acesta nu are nici un rost și atunci el singur va trebui să-și facă harakiri.

Noi nici când n'am dorit o conlucrare cu partidele burgheze, dar în scopul intereselor mari comune, ca și cum e eluptarea dreptului electoral democrat, o astfel de conlucrare nu numai că n'o putem respinge, ci de-adreptul trebuie s'o căutăm. De ani de zile noi am constrâns pas de pas partidul justhist în chestia sufragiului universal, până când în sfârșit a ajuns la punctul de vedere de acuma.

Ne-am face de răs deci, dacă acum, când partidul acesta a ajuns acolo, unde noi am voit să fie, dacă nu am nizu să ni-l câștigăm de aliat pentru eluptarea unui scop ori dacă noi nu l'am sprijini cu toată puterea în interesul acestui scop“.

„Politica economică maghiară“ este titlul unui remarcabil articol apărut nu de mult în revista „Nagybirtok“ din Budapesta. Autorul, Ereky Károly, combată filosemitismul practicat de toate guvernele ungurești și arată relele, ce au rezultat din politica economică greșită a guvernelor. „In lipsă de legi, în lipsă de conducere parlamentară, zice, societatea ungurească e condusă și organizată atât politiceste cât și pe teren economic de Ovreei francmasoni. Azi, continuă, *întreaga viață economică a țării se află în mâinile ovreimii și jidanizarea continuă cu pași repezi.* Sub lozinca dezvoltării industriei indigene, guvernele au cheltuit milioane; singur sub guvernul coaliției s'a votat sub acest titlu *200 milioane coroane, din cari 90 procente intră în pungile Ovreilor.* Cauza mizeriei, sărăciei și emigrării populației din Ungaria, după Ereky nu este Austria și comunitatea vamală cu aceasta, ci *lipsa unei politici economice militare, ceace a făcut posibil, că în aceleași două trei decenii, în cari sute de mii de familii ovreești și-au acaperat averi de sute de milioane, în acelaș timp au emigrat de aici aproape două milioane de oameni, s'a ruinat clasa proprietarilor de mijloc și s'a înglodat în datorii întreaga societate maghiară.*

Un nou și prețios document de „primăjdie valahă“.

Tratativele dintre Khuen și Bienert. Din Viena ni-se anunță, că azi dimineață în palatul ministerului unguresc ministrul-președinte contele Khuen-Héderváry a avut o consfătuire mai lungă cu ministrul Hazai și Lukács, iar la orele 11 a avut consfătuire cu ministrul-președinte austriac baronul Bienert.

La orele 2 d. a. M. Sa împăratul a primit în audiență specială pe contele Khuen. Cu prilejul acesta contele Khuen

Cel mai ieftin și avantajos izvor de procurat haine gata pentru bărbați și copii. — Recomandă în deosebi specialele sale soiuri de paltoane și peptare pentru preoți.

Asortiment extraordinar de bogat în tot felul de îmbrăcăminte moderne, paltoane, pardesiuri etc. pentru bărbați și copii.

N-rul telefonului pentru comitat și oraș 534.

Mare magazin de haine a lui
Moskovitz Zsigmond

Furnizorul inteligenței române. ARAD, (Palatul Teatrului orăș).

a raportat M. Sale despre rezultatul de până acum al tratativelor.

Față de știrea unui ziar unguresc, că amândoi miniștrii-președinți sunt de perfect acord în chestia *întregei reforme militare*, din Viena ni-se mai anunță următoarele:

Știrea lansată e încă prematură, de oarece în momentul acesta între amândoi miniștrii-președinți nu s'a făcut încă nici o înțelegere.

În privința reformei militare s'a făcut înțelegere, dar în privința limbii codului penal militar încă nu s'a făcut nimic, de oarece baronul Bienert stăruiește pe lângă punctul său de vedere, că acuzatul, care nu vorbește ungurește și nemțește să ascultă ce-i drept prin interpret, dar și în cazul acesta desbaterea și osândirea să se facă în limba de serviciu germană, condițiunea aceasta bine înțeles, guvernul unguresc nu voește să o primească.

Întâlnirea Țarului și a lui Wilhem. În jumătatea a doua a lunii lui Iunie va merge la Friedberg Țarul Rusiei dimpreună cu întreaga sa familie. Familia Țarului va petrece aici 10 luni. În timpul acesta se vor întâlni din nou Wilhelm cu Țarul Nicolae. Locul și ziua întâlnirii nu s'au hotărât încă. Castelul din Friedberg, în vederea acestei vizite mai îndelungate va fi provăzut cu unele edificii noi, iar personalul de pază și serviciu înmulțit.

Din Franța. În urma grevei generale dela căile ferate din Franța, o mulțime de funcționari au rămas fără oficiu. Chestia aceasta nu s'a rezolvit încă nici până în ziua de azi. Guvernul lui Briand a fost intrucâtva mai strict în reprimirea greviștilor, dar sub actualul guvern s'a tratat cu blândețe față de funcționari.

Tratamentul cel bun se explică din faptul, că atât prim-ministrul Monis, cât și ministrul său dela căile ferate Dumont se bucură de simpatia unei mari părți a socialiștilor, cari dacă și nu votau cu guvernul, dar cel puțin îl sprijiniau indirect prin aceea, că se abțineau dela votare. Acest procedeu al guvernului, care denotă multă precauțiune, este probabil impus de teama, că împiegații prin abuz de serviciu vor aduce mari daune statului. Căci este știut, că în Franța s'a recurs de mai multe ori cu succes la acea măsură, că funcționarii intenționat falsificau adresa mărfurilor și a altor obiecte, ce se trimiteau pe poștă, încât produceau confuzie pe toată linia.

Societățile private natural au purces cu mult mai strict față de funcționarii lor. Ele au reprimut numai pe aceia, cari n'au luat parte activă în grevă, ori au participat numai influențați de alții.

Ministerul a recercat pe directorii dela aceste societăți, ca să porceadă cu mai multă vigoare, ca între ele și dispozițiile guvernului să fie uniformitate. Directorii au refuzat însă cerea guvernului, provocându-se la principiul de solidaritate a împiegaților. Monis în fața acestora este hotărât să apeleze la ajutorul Camerei, care să-l autorizeze să se folosească de toată rigoaarea armelor legale în contra acestor societăți private.

Probabil, că se va cere statificarea tuturor căilor ferate.

Neregularitățile din ministerul de externe s'au constatat, că se extind cu deosebire la cheltuielile, ce s'au făcut cu edificarea palatelor pentru ambasade și consulatele din străinătate. Lucrul pare a face însă neplăceri și guvernelor anterioare, cari se învinovătesc pentru neglijență în supraveghierea lucrărilor lui Hamon. Căci la tim-

pul său chestia ajunsese chiar și înaintea parlamentului, când s'a cerut instituirea unei comisiuni, care să cerceteze planurile și executarea acestora.

A fost lucru suspect, că Hamon, cu toate că sunt antreprenori și ingineri ai statului, cari ar fi putut fi aplicați la aceste lucrări, a angajat tot numai oameni privați, cu cari apoi a putut să păgubească statul cu sume atât de mari. Guvernul de pe atunci însă nu a făcut nimic în privința aceasta.

Revoluția din Mexico. Lupta dela Agua Pieta s'a sfârșit cu învingerea insurgenților. Locuitorii orașului, între ei mulți locuitori ai Statelor-Unite au fost expuși la moarte din partea gloanțelor rătăcite. Școlarii au trebuit să părăsească salele de învățământ, deoarece erau primejdiați de gloanțele dese ale luptătorilor cari loviau des edificiul.

Nesiguranța supușilor americani a provocat și mai mult interesul prezidentului Taft, care în timpul acestei lupte a stat în neîntreruptă legătură cu autoritățile de aici.

Prezidentul Taft a provocat guvernul din Mexico din nou să facă ordine, căci la caz contrar Uniunea americană va fi silită să se amestece în afacerile ei interne. Dacă se vor repeti actele de până acum, probabil se va face intervenția și fără autorizația congresului.

ECONOMICE

Principiile lui Herman Schultze ca reforme în viața noastră economică

de : dr. Pompiliu Cioban

Din expunerile mele de până acum am văzut, cum s'au creat rând pe rând cele mai primordiale condițiuni și baze, în cadrul cărora s'a făcut posibilă organizarea unui credit solid și delăturarea multelor abuzuri, comise în lipsa totală a dispozițiilor legale pe terenul economic.

Statul dă tot concursul său pentru organizarea regnicolară a creditului hipotecar și nu întârzie a da cele mai favorabile concesiuni marilor proprietari de pământ, pentru a crea o stare de lucruri mai prielnică în societatea agricultorilor maghiari.

Cassele de păstrare își luaseră deja forma societăților pe acții și urmăreau mai ales acum interese capitaliste, ne mai ținând cont de tendința și scopul, de care la începutul înființării lor s'au lăsat conduse. Statutele acestor societăți au preferit întotdeauna împrumuturile hipotecare votate pe proprietăți mai mari de ale privaților, comunelor politice și comunităților urbariale.

Afară de aceste împrumuturi, excomptul era cel mai dezvoltat și bine augmentat ram de afacere în activitatea casselor de păstrare.

Interesele proprietarilor mici și claselor muncitoare între astfel de condițiuni nu puteau fi promovate nici prin activitatea acestor societăți și nici în cadrul de activitate a „Institutului de credit fonciar” din capitală nu puteau afla loc și sprijin.

Acest din urmă institut nu putea să-și extindă operațiunile sale de bancă peste moșii mai mici de 15—20 jughere catastrale din motivul, că nici lipselor de credit a marilor proprietari, nu puteau încă corespunde și satisface deodată.

Formarea unui nou institut de credit fonciar era tot atât de zadarnic, nefiind dată posibilitatea de a valoriza și a asigura un curs convenabil scrisurilor fonciare, emise pe baza împrumuturilor hipotecare a unor proprietăți mai mici.

Între astfel de împrejurări ajunge și la noi a fi cunoscut numele lui Herman Schultze, a că-

rui principii despre ajutorul propriu și despre însemnătatea asocierilor devin adoptate în proporții tot mai mari, atât în Ungaria cât și Transilvania ca cele mai potrivite mijloace pentru organizarea și întărirea claselor de jos.

Pânăce în Ungaria se țineau anchete peste anchete cu scopul de a stabili modul de transplantare a Reuniunilor de credit cu sistemul Schultze-Delitzsch, și-a pregăti terenul pentru înființarea lor, în Ardeal deja la anul 1851 Sașii înființară prima „Reuniune de ajutorare și păstrare din Bistrița” cu acelaș program și aproape aceleași statute ca a primei Reuniuni înființată de însuș Schultze în comuna Delitzsch la anul 1850.

Formarea și inactivarea Reuniunii din Bistrița e meritul tinerimei universitare a concetățenilor noștri sași, cari făcându-și studiile mai înalte la universitățile germane, aduc cu sine cunoștințele economice necesare și principiile lui H. Schultze.

Sașii și dealtcum stăteau în cele mai strânse legături comerciale și industriale cu conaționali lor nemți din Germania și Austria, astfel că nu e de mirat, dacă Reuniunile de credit cu sistemul Schultze-Delitzsch la ei prind primadată rădăcini și află un teren economic deja bine pregătit pentru desvoltarea și înflorirea lor.

Prima reuniune de ajutorare și păstrare din Bistrița își crează capitalul de lipsă din depunerile săptămânale de câte 10 cruceri a membrilor, cari primesc după depunerile lor 5%.

Împrumuturi se votau exclusiv numai membrilor, cari solviau după sumele împrumutate 6%.

Membrii erau aproape toți meseriași și comercianți, precum și puțini economi.

După rezultatele îmbucurătoare ale acestei reuniuni din zi în zi începe a se generaliza mai mult spiritul de asociere și însemnătatea reuniunilor de credit formate după sistemul Schultze-Delitzsch, ca unicele mijloace prin cari se poate asigura o bunăstare materială și o educație națională în viața economică a unui popor.

...Starea economică a poporului român era tot neschimbată încă. Nime nu se interesa de soarta plugarului nostru. Institutele de credit și economii ale concetățenilor noștri maghiari și sași nu erau făcute cu scopul de a ajuta și a fericii un popor, care prin inteligența lui firească le făcea concurență în desvoltarea lor economică.

Ne lipsiau însă cu desăvârșire nouă Românilor oamenii cu carte, cari ar fi înțeles spiritul timpului, ar fi văzut progresul altor națiuni mai înaintate în cele economice, — financiare și pe pământul locuit de țărâna noastră.

Eram acum liberi, dar încă tot săraci și fără nici un razim.

Dragostea ce ne lega de libertatea cea de mult dorită și de moșiile noastre strămoșești ne ușura intrucâtva munca, și ne da putere, ca să nu ne lăsăm roșiți economiceste de concetățenii noștri provăzuți, cu tot felul de privilegii și favoruri.

Lipsa creditului o simțiam mai ales în cazuri de ereditare, când proprietățile se împărțeau între erezi, fără a dispune de mijloacele bănești, cu ajutorul cărora am fi putut răscumpăra părțile de moștenire și am fi putut păstra moșiile pământești în masse compacte.

Proprietățile nobililor maghiari de altă parte rând pe rând ajungeau la dobă și se vindeau parcellă de parcellă cu scopul de a le putea valoriza cât mai bine. În chipul acesta fiecare țărân și-ar fi putut câștiga pământ, dacă ar fi dispus de bani gata, ori credit solid.

De toate aceste favoruri noi nu ne puteam folosi, căci eram săraci, nebăgați în seamă, am rămas deci cu pământ puțin și cu sarcini multe.

Lipsa aceasta de capitale disponibile și neorganizarea noastră economică a făcut, ca poporul nostru să nu poată cunoaște încă favorurile unui credit real, și să fie silit în cele mai multe cazuri a cădea jertfă în mâinile uzurarilor.

(Va urma)

ICHIDARE !

ABIA CÂTEVA ZILE !

LIHIDARE

recvizite culinare și articlii de menaj,

mult sub prețurile din fabrică. — Izvor ocazional de târguit,

KOHN JÓZSEF

ARAD,
PALATUL-MINORIȚILOR.

tinichigiu, constructor de apeduct și fabricant de dulapuri pentru ghiastă.

— Cumpărare ocazională din cauza disolvării prăvăliei. — Desvolt înainte atelierul și magazinul de dulapuri de ghiastă.

ARAD, strada Batthyányi Nr. 32. — — Telefon 333.

Litere — Arte — Științe

SĂRBĂTOARE.

*In sat plutește dang de clopot
Ce blând zvonește sărbătoare;
Atîta pace-i pretutindeni,
Atît senin — atîta soare.
Din porți norod, domol se'ndreaptă
Spre sfânt locașul de'nchinare,
Cu gând și inimă curată
In straiete de sărbătoare.
Căci toate-a vieții triste gânduri
Și toate sculele de muncă,
Le leapădă azi tot creștinul
Urmând 'vanghelică poruncă.*

*Și din alîtea inimi calde,
O rugă sfântă se desprinde:
„Ne ia sub scutul tău părinte,
La sânul tău Tu ne cuprinde.
Tu singur vezi obida noastră
Și-a inimilor curăție;
Și cum brăzdăm din zori în noapte
Ogorul, strămoșeasca glie.
Tânjim cu jale și 'ntunerec
Și tu atît ești de departe:
Din cerul tău plin de lumină
De-o rază Doamne fă-ne parte“!*

*Și sufletul trudit se 'nalță
In focul rugelor pioase,
Durerea ce ne stăpânește
S'alină 'n cântece duioase
Acolo între ziduri sfinte,
Din cărți cu slove irozite
Pornesc cântări de re'nviere
Din inimile obidite.
Iar când pe'nguste cărăruie
Norodul de scoboară 'n vale:
El duce 'n inimi pacea sfântă,
Seninul cerurilor Tale.*

Bistrița

Emil A. Chiffa.

Bosforul...

— Fragment dintr'un carnet de drum. —

...Bosforul!

Cine n'a dorit să vadă Bosforul? Poetul e ispitit în Bosfor de acele ferme-cătoare flori ale imaginației, ce numai aici se găesc; pictorul caută jocurile vii ale apei, răsăritul înflăcărat al soarelui de după dealurile Asiei și cununa de jar a amurgului în spatele Constantinopolului; cercetătorul trecutului vine să vadă aici locul, unde atîta vreme s'au țesut firele soartei neamului nostru: *Fanarul* Domnilor dure-roși, iar noi, călătorii obicinuiți, mergem în căutarea luminii voioase, a mării albastre și a priveliștilor zimbătoare...

Stau pe marginea vaporului și deși am Bosforul dinaintea mea, închid ochii pentru a mai vedea încă odată Bosforul de odinioară al copilăriei, Bosforul romantic al atîtor cărți cetite cu lăcomie...

...Zăresc caicele aurite cum se leagănă rânduie. Dintr'unul din ele un chip de femeie răsare învăluit în feregeă, și se apropie. Tresar. Jos marea are luciri tainice; pare un yachmak mișcător de sub care se văd tremurări de gene, sclipiri de

ochi albaștri, chemări ispititoare ale cadanelor lui Okeanos...

Priveliștea se schimbă acuma. O lumină albă, apoi o deslușire de case așezată pe un povârniș. Lume multă se îngămădește. Cu toți așteaptă tremurând falfăitul unei batiste dintr'o lojă aurită. Quadrigele pornesc; bluzele albastre și verzi se umflă de vânt. Tăcere. Mii de piepturi și-au oprit suflarea. Un ropot; bat din palme. O cunună de aur e pusă pe fruntea învingătorului de mână sfântă a împăratului... Lumea se strecoară acum sgomotoasă pe ulițele înguste ale orașului, pe când împăratul trece măreț printre șirurile de *curopalați* și *protogeronzi* rânduie prin lungile galerii. Totul aștește apoi în tăcere. Orașul e o pată neagră; numai, colo, spre Marmara, în palatul liniștit, o frunte albă se pleacă cu îngrijire, gândindu-se la năvălirile Barbarilor din nord și al Persilor din răsărit...

...Istoria își varsă astfel cornul aducerilor aminte. Chipuri însângerate vin pe rând. Văd fesurile roșii ale soldaților lui Mahomed al II-lea, năvălind pe coline și pe Constantin, căzând lângă spărtura zidurilor, cu fața îndreptată spre dușmani, cum se cuvinea moștenitorului slavei romane. Văd pe *Cuceritorul* în goana roibului, făcându-și loc cu iataganul printre copiii și femeile ce se adăpostiseră la umbra altarului Sfintei Sofii, — în timp ce preotul care slujia se topi ca o umbră în zidul gros al bisericii, pentru a învia — zice legenda — când crucea va birui semiluna.

Și atunci mă întreb:

— Vedem noi vreodată ceia ce este cu adevărat? Sunt lucrurile așa cum ne par nouă? Le privim cu înmiiții ochi ce le-au privit înaintea noastră și le-au zugrăvit cu atîta poezie, le privim sub lumina crescută a vremilor trecute. ...Peste această icoană plăsmuită de alții — de atîția! — se așterne apoi impresia noastră și se amestecă la olaltă...

Port, de pildă, în mine Bosforul ideal, Byzanțul vârstei de mijloc, Bosforul poeziei orientale al călătorilor, al poezilor ce l'au cântat și peste dânsul se adaugă cu stângăcie priveliștea vie ce se desfășoară deodată.

Ne apropiem acum de strămtoare...

Departă bătrâna Asie cu dealuri pleșuve, cu ziduri ruinate, și cu un văl de jale și de pustiu; de cealaltă parte, țărmlul Europei cu dealuri mai mărunte și mai vesele din pricina rediurilor înverzite.

Mergem încet, ca și cum nu ne-am mișcă. Doar țărmlul se tot apropie de noi păduricele se limpezesc și mai mult, iar pe costișele galbene se zăresc caprele, ale căror clopote încep a se auzi. Iată și satul de vama *Anatoli Kavak*... Casele par niște zaruri înșirate lângă mal, gata să se arunce în apa ce le așteaptă; în spatele verdeța copacilor pitiți, iar în fund de tot tivitura dealurilor.. Pe unul dintr'insele o ruină îngălbenită dintre ale cărei stânci încolțește un întreg popor de buruene și de mărăciuni.

Aci Genovezii clădiseră odinioară o puternică cetate pe ruine unui templu înălțat în cinstea celor doisprezece zei olimpici. Astăzi n'au mai rămas decât pietrele porței gotice și de turnulețelor ce se ivesc din verdeța aruncată de fiecare-primăvară.

În cellalt capăt al băii se ridică muntele Uriașului, pe care după tradiție, se află mormântul lui Amyens, regele Betricilor ucis de Pollux.

Pe țărml, pe o bancă de lemn stau câțiva Turci cu picioarele sub dânsii. Sorb din ciubucurile lor, privind la rotocoalele de fum cu ochi liniștiți, din cari nu scapără nici o înțelegere. Ai crede că nici nu ne-a văzut, nici un semn de bună venire sau de prietenie.

Soarele se lasă acum peste dealurile Turciei europene, falfăind în văzduh o flămură străvezie. Malurile se lărgesc; apele scap din îngustimea strămtorii. n stângă se desfășoară albul *Scutari*, iar în dreapta, în amfiteatru, *Constantinople* ce lucește la razele piezișe ale soarelui.

Din depărtarea în care suntem, orașul pare curat și vesel, casele văruite sclipesc prin nenumăratele lorgeamuri. Ici și colo minaretele suptiri se răsucesc în aer. Pe un tăpșan, dintr'o bogată verdeță, un popor de pietre albicioase: e un cimitir, care pentru Turcia, după cum se știe, e un ispititor loc de preumblare. ce îndulcește ideea morții. Chiparoșii cu desisul conului de verdeță plac cu deosebire; umbra lor trebuie să fie fermecătoare. Oamenii furnică pe cărărușile cimitirului; câteva rochii pun și mai multă culoare în acest molatec amurg.

*

Orașul pare un teatru antic, teatrul lui Dionisos din Atena, de pildă.

Aproape de tot, palatele de marmoră, *Dolma-Bagce* și *Cearaganul*, își scaldă zidul în apa Bosforului; iar în spatele acelaș vârtej de case învălmășite, cu nenumărate ferești, aceleași boschete de platani și de chiparoși, de lămâi, aceleași minarete suptiri, — și numai sus de tot, pe cea din ultimă treaptă a amfiteatrului, se ridică dintre copaci, o întregă cetate de zid — *Ildiz-Kiosc*, care a văzut atâtea taine și a acoperit supt piatra lui mută atâtea tragedii . . .

E. Lovinescu.

Să lucrăm!

Totdeauna am fost de părere, că în lupta antialcoolică trebuie să vorbim mai mult inimii decât minții oamenilor. În cuvântările mele am căutat să nu îngreuez înțelegerea celor rostite, prin cifre multe și greu de priceput, ci m-am silit să trezesc în inimi compătimire pentru nenorocitele jertfe — vinovate sau nevinovate — ale alcoolismului, și dragoste pentru lupta noastră ideală.

Mișcarea bunilor templieri mă îndreptățește să cred, că am fost și sunt pe drumul cel adevărat. Pornită acum 5 ani de câți-va tineri, pe băncile școlii încă, și de câți-va meseriași mai în vârstă, nepriecuți în mânărea vorbii sau a condeiului, tre-

buia, vrând, nevrând, să lucreze în felul arătat mai sus. Nu era nici unul cu nume cunoscut, nu era nici unul orator sau scriitor, nu aveam nici mijloace materiale de luptă, și cu toate acestea izbânzile, neînsemnate la început, ne dădeau curaj nou și ne arătau, că am fost călăuziți de un spirit bun, când ne-am hotărât să întemeem cea dintâi lojă a „Ordinului Bunilor Templieri.” Mica ceată, fără nici un sprijin, decât convingerea îndreptăririi și frumseții luptei sale, și-a făcut drum printre rându-rile îndesite ale oamenilor, parte nepăsători, parte neîncredători, parte porniți pe glume ieftine și batjocură, parte dușmani mărturisiti. Nu s’au ținut conferințe savante, nu s’au dat serbări patronate de persoane sus puse, nu s’au cerut de nicăiri fonduri, și cu toate acestea, rându-rile se măriau și se întăreau. Se vorbea din convingere, din inimă și aveam darul să convingem și să vorbim inimilor!

Organizația noastră ne-a ajutat mult. Organizația noastră strânsă, de frăție curată și sinceră, organizația noastră, care nu vrea să știe de membri, cari își iau foarte multe drepturi crezând că n’au în schimb nici o datorie de împlinit, organizația noastră, care face din fiecare membru un luptător pentru cauza sfântă a anti-alcoolismului! Mai ne-a ajutat consecvența și tăria obligațiunii noastre. Obținerea desăvârșită, abstenența, care sperie pe atâția oameni și condiția, că membrii Ordinului n’au voie nici să cumpere, nici să vândă, nici să dea altora de băut vre-un fel de băutură spirtuoasă. Pe deoparte, dușmanul, alcoolul, e prea puternic ca să fie învins prin jumătăți de măsură; apoi imposibilitatea de a fi ridiculizați, cum erau odinioară unii oameni, cari se declarau luptători antialcoolici și totuși beau regulat păharul sau păharele lor de alcool; pe de altă parte adevărul, știut de toți, că un bețiv poate fi scăpat numai prin abstenență; și în sfârșit lucrul cunoscut, că pilda poate face minuni și că numai abstenenței dau pilda cea bună, cea producătoare de fericire, sunt atâtea dovezi, că obligațiunea noastră nu e ceva exagerat, ci ceva logic și drept.

Mai mult decât toate ne-a ajutat însă negreșit hotărârea noastră de a lucra din toate puterile noastre pentru izbânda operii căreia ne-am închinat. Fiecare membru — bărbat sau femeie, tânăr sau bătrân — poate și *trebuie să muncească!* Nici unul nu e prea slab, ca în numele Ordinului nostru să nu poată contribui cu ceva ca să mergem înainte. Cu vorba, cu pilda, prin scris, prin înrăurirea de toate zilele în cercuri restrânse sau mari, printre oameni de jos sau de sus, fiecare poate să-și facă datoria, *trebuie să și-o facă!*

Lucrăm pentru binele neamului nostru, al țării noastre, iată la ce suntem datori să ne gândim totdeauna, iar izbânzile ne dau dreptate să nu ne îndoim o clipă de reușita mișcării noastre de regenerare morală. — Cei 16 modești luptători din 1906, au izbutit să strângă sub steagul

lor câteva sute, și glasul lor, plin de adevăr, convingere și iubire adâncă pentru popor și țară, s’au auzit mai în toate părțile locuite de români. Secțiunilor din Muntenia le-au urmat secțiuni în Moldova, Oltenia și Transilvania. Pretutindeni oamenii se adună, recunosc marile adevăruri propovăduite de luptătorii noștri, văd înalta țintă a Ordinului Bunilor Templieri și pornesc, șiruri de oameni cari se înțeleg și se iubesc, la luptă împotriva celui mai tare și vicelan dușman al oricărei înaintări sănatoase, al oricărei înfrățiri folositoare, al oricărui traiu bun și fericit, împotriva alcoolului! *Să lucrăm din toate puterile noastre, și vom învinge!*

Gheorghe Șterba, București.

INFORMAȚIUNI

Arad, 6/19 Aprilie 1911.

De-ale noastre.

O scrisoare deschisă. În atențiunea Prea On. domn Patriciu Drăgălina, președinte al Comunității de avere în Caransebeș, ne trimite un reprezentant de pe Craina a Comunității de avere următoarea scrisoare deschisă: „Considerând, că pentru înființarea unui gimnaziu complet din partea statului în Caransebeș, Comunitatea de avere a contribuit cu patru sute de mii cor.; considerând, că Comunitatea de avere a contribuit pentru căi ferate vicinale prin subscrierea de acțiuni de sute de mii; considerând, că dieceza gr.-or. rom. a Caransebeșului, intenționează edificarea unui Seminar cu internat teologic-pedagogic în Caransebeș, îmi permit a atrage atențiunea comitetului Com. de avere în frunte cu președintele P. On. domn Patriciu Drăgălina a veni în adunarea generală proximă cu o propunere, prin care adunarea generală să voteze pentru edificarea unui Seminar cu internat teologic-pedagogic gr.-or. rom. în Caransebeș suma unui ajutor de una sută mii (100000) coroane. („Drapelul“).

Convocarea sinodului arhiepiscopiei dela Sibiu. Ioan, din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Mitropolit al Românilor grecorientali din Ungaria și Transilvania. Iubitului cler și popor al arhiepiscopiei noastre transilvane: iubitorilor și onoraților deputați la sinodul arhiepiscopiei: dar și milă dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Isus Cristos.

Având în vedere §§. 89 și 90 din statutul organic, convocăm și prin aceasta declarăm de convocat sinodul ordinar anual al arhiepiscopiei Noastre transilvane, în biserica catedrală din Sibiu, pe *Duminea Tomei*, adevă 17/30 Aprilie a. c., la 9 ore antemeridiane, când se vor începe ritualele bisericești, iar după acestea va urma deschiderea sinodului în localul designat spre acest scop.

Sibiu, la 2 Aprilie 1911. Ioan Meșianu, m. p., arhiepiscop și mitropolit.

Convocare. Comitetul despărțământului Diciosânmărtin al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, va ținea patru *prelegeri populare*, și anume în 24 Aprilie

a. c. (a doua zi de Paști) la orele 3 p. m. în comuna *Vidrasău*, în 25 Aprilie 1911 (a treia zi de Paști) la orele 12 din zi în comuna *Șonfalău*, în 30 Aprilie 1911 (Duminea Tomei) la orele 11 a. m. în comuna *Tătârlău*, și tot în 30 Aprilie 1911 la orele 3½ d. a. în comuna *Boian*, la cari invită cu dragoste pe toți din Vidrasău, Șonfalău, Tătârlău, Boian și jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului român. Diciosânmărtin, la 13 Aprilie 1911. *Comitetul despărțământului*,

Deputat sinodal. Colegiul preoțesc din cercul electoral Brașov, ajuns vacant prin moartea regretatului protopresbiter Vasile Voina, a ales deputat în sinodul arhiepiscopiei pe asesorul consistorial, d. *Lazar Triteanu*.

Apel la inimile române! Munții despre miază-noapte încunjură comuna cea mai nefericită a „Moșilor”, comuna „Mogoș”. Este știut, cumcă Moșul din această comună, traiul său îl câștigă la țară. Comuna, care în munții săi e răspândită, din veacuri bătrâne se bucură de patru biserici creștine române. Situația comunei e așa, încât fieștecare biserică din această comună a înălțat școala ei. Așa și noi „Mămăliganii”, având biserică, am făcut și școală, care până astăzi dă dovadă despre chemarea ei. Suntem așa numiți „Moși”, dar Români cu moravuri și datine românești; suntem creștini gr. or. cu credință curată către Dumnezeu. Școala noastră făcută din lemn (ramuri verzi) era bună odinioară pentru micuții „Moși”. Aceștia erau dedați în locașul ei. Astăzi se pretinde mai mult. Se cere să avem școală de zid! Comuna bisericească foarte tare stăruie să poată face lucrul acesta, dar poporul credincios, care chiar și astăzi poartă sarcina cheltuelilor cu restaurarea lăcașului sfintei biserici, nu mai poate jertfi. *Trebuie să apelăm!* Da, noi „Moșii” români, creștini ai sfintei biserici române gr.-or. apelăm la Români noștri creștini, să binevoiască cu ajutorul lor a înlesni speșele poporului sărac dela această biserică, ca să-și poată zidi școala pe care o au prețuit-o și atunci, când au fost numai din ramuri edificată. „Moșii” strigă, în credință dumnezească: „Creștine, iubește pe aproapele tău, ca pe tine însuși”, — și-l ajută!

Toți acei binefăcători, cari nu lasă pe acești părăsiți „Moși”, ca să piară în desvoltarea lor, să binevoiască a trimite ajutorul lor la comuna bisericii gr. or. din Mogoș-mămăligani (u. p. Bucsum) pentru edificarea școlii. Mogoș-mămăligani, în Ianuarie 1911. Pentru comitetul bisericii: *Vasile David*, paroh gr.-or.

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare a Societății meseriașilor români din Blaj au mai contribuit: d-nii Alexiu Pocol, proprietar de mine din Baia-mare 100 cor.; Simion Șerbu, agronom Sarasău, Ioan Marele, dirigător, Bethlensztmiklós, câte 5 cor.; Izvorul, reuniune de împrumut în Sângeorz 3 cor.; Cornel Crișan, învățător Teuș; Ioan Ignat, învățător Spini, Petru Suci, dirigător Veza câte 2 cor.; Iuliu Busoiu, vicerector Blaj, Mihailă Mărginean, preot Ungurei, Ioan Opreș, proprietar Armeni, Ioan Ruran, proprietar Mesentea câte 1 cor. Marinimoșii donatori primească și pe această cale călduroasele mulțumite ale Comitetului.

Masa studenților dela institutele din Blaj a avut la sfârșitul anului 1910 o avere de coroane 32,749.06 fil. cu aproape patru mii mai mult ca anul precedent. Această avere e plasată în 8 acții de bănci (dăruite) și în depuneri la 3 institute de credit. Creșterea a provenit din dividende și interese dela bănci, din rescumpărarea felicitărilor, din contribuțiile institutelor de credit (17 bănci au dăruit 655 cor.) din colectele elevilor (365.62 cor.), și din contribuțiile privaților. Însemnăm aci legatul v. d. Vulcan de 2076.10 cor. și contribuțiile de 150 cor. ale d-lui Silviu Damian din Orăștie, care an de an contribuie câte 100—200 cor. în favorul acestui fond. Totalul

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețcurente se trimit gratuit ! și francat.

contribuirilor intrate în 1910 la acest fond au dat suma de cor. 356072. Pentru masa studenților s'au cheltuit anul trecut 1080 cor. și în anul scol. actual sunt provăzuți 16 inși: 14 gimnaziști și 2 pedagogi.

Din patrie.

Proces pentru ofensarea Regelui. Oficiantul Orașu Popovici din Reșița nu se știe din ce motiv acum anul a ofensat într'un local public persoana Maj. Saie Regelui. Tribunalul din Timișoara pertractând cazul luând în considerație, că Popovici a vorbit ofensa inter pocula l-a judecat numai la 14 zile temniță și suspendarea din oficiu pe timp de un an.

Pâinea falsificată. Indată ce adaugi, că s'a întâmplat în Budapesta, multe lucruri de necrezut vor fi verosimile. Aici toată au alt colorit, toate și au caracterul lor de oraș mondial. În Budapesta îndeosebi se falsifică multe. Eram obișnuiți să cetim, că s'a descoperit o fabrică de bani falși, că s'a tras vâlul de pe escrocheriile unor fabricanți chiar de testimoniu etc. De-și era dor să mâninci lapte ori unt falsificat nu trebuia să te duci în străinătate. Ba cum zice — un ziar maghiar — în Pesta și margarinul întrebunțat la falsificarea untului, se falsifică.

Însă de o falsificare a pâinii până azi nu am auzit.

Acum cetim în „Világ“, că un brutar a falsificat și pâinea, vânzând sub numire de pâine de secară un amalgam nemistuibil și periculos sănătății, în care făina de săcară e mai puțină.

Viziuni — locuințe în secolul XX. Ziarele maghiare și ele adânc măhnite de indolența păcătoasă a administrației aduc vestea desprestarea mizerabilă a cincisute de muncitori, ce tânjesc în o mizerie aproape antidiuviană în comuna frunțașă a celui mai bogat comitat, în Titel. A zecea parte a locuitorilor trăiește în cea mai neagră vegetare în spelunca subterană. O sutădouăzecișitri de lagune sunt în coasta dealului, toate umede, unde nu pătrund niciodată razele soarelui. În aceste găuri, de câte doi-trei metri de largi și ziua la amiaza mare abia pipăind poți intra. Și totuși viziunile astea afumate, cu aerul inficiat și mucegaiu, aproape fiecare adăpostește câte 10—12 ființe omenești.

La acești nevoiași nu se gândesc însă domni noștri. Ce-i doare pe ei mizeria acestor chinuți? Măcar, că de ani de zile cerșesc mila și ajutorul tuturor forurilor administrative. Rețearcă marea comună, comitatul, prefectul, ministrul, — nu să le ajute, ci să le trimită cel puțin un ex-mis ministerial la fața locului. Zadarnic toate suplicările. Deși n'au cerut nici dela comună, nici dela comitat un singur filer milă. Atât numai să întreprindă edificarea caseilor de muncitori și le vor răscumpăra cu timpul.

Comuna le-a respins rugarea unanim pe motivul ridicol, că nu se află în astfel de situație materială, ca să poată zidi case de muncitori chiar și cu ajutor de stat, deși Titelul e cunoscut ca una dintre cele mai cu stare comune din com. Bacica.

Nu încapă îndoială, faptul e revoltător și dovedește încă odată cât de ticăloasă e administrația și cât de nepăsătoare, când e vorba de apărarea intereselor celor desmoșteniți. Cu tot dreptul sbicuesc deci zierele maghiare astfel de abuzuri. E caracteristic numai împrejurarea, că pe când suferințele atâtor frați de-ai noștri trec neînregistrate, ba foarte des arătate prin prizma tradărie, acum țipă toate de-și iau auzul, că-i perichitată sănătatea alor cincisute de Unguri venetici.

Fenomen ceresc — minunat. Eri în zori de zi s'a arătat pe întinsul cerului un sublim fenomen ceresc, peste comuna Lipik. Pe boita dinspre est, razele strălucitoare ale soarelui, ce răsărise printre norii ușori, s'au resfrânt în patru curcubeie splendide așezate în patru părți opuse,

două câte două încrucișându-se. Era o arătare nespuse de frumoasă. În punctele de întâlnire se reoglindea soarele așa, că afară de coroana învăpăiată a soarelui erau pe cer și doi sori mai mici. Imagina minunată a durat aproape jumătate de oră.

Epilogul unei idile. Cu trenul accelerat ce comunică între Budapesta-Timișoara într'un cupeu de clasa II. călătoria o femeie sveltă, frumoasă. Părul ei blond era disordonat și lângă ea se adăpostise o fetiță de patru ani. Era singură. Și în singurătatea ei hotărî să-și curme viața, era desnădăjduită.

O cheamă Elena Szalay. Nainte cu cinci ani o ademenise un director de bancă. Patru ani de zile a fost scutită de gânduri, trăia în liniște pentru iubitul ei și adorata-i fată. Avusese aranjată o locuință luxuoasă în Timișoara. În timpul din urmă însă directorul de bancă s'a răcit față de ea. Se împrieteni cu gândul însurătoarei și se logodise cu fata unui negustor avut din Budapesta. Iubita abandonată însă nu se putu împăca cu situația. S'a dus la Pesta și i-a cauzat multe buclucuri iubitului său, scriind miresei acestuia scrisori anonime. Ba a făcut și scandal public, la care director a cerut intervenirea poliției, care altăieri a avizat-o că la cazul, dacă nu părăsește capitala de bunăvoie, va escorta-o. A primit astfel ultimatumul. Văzuse, că s'a sfârșit idila și în tren spre Timișoara cumpănindu-și soarta a ajuns la rezultatul, că nu mai are ce aștepta dela viață. Și a luat hotărîrea să-și curme firul vieții atât ei cât și fetiței sale.

În momentul când voia să-și execute planul îi sări în ajutor o damă care călătorise în cupeul celalalt. A prins-o pe când voia să sară între roatele trenului și a lăsat-o în grija conductorului, iar acesta poliției, care pe mamă a trimis-o la Timișoara, iar pe fetița a internat-o în orfelinat.

Dela frați

Comisiunea Senatului la palat Duminecă la orele 12 din zi, M. Sa. Regele a primit în sala tronului cu ceremonialul obișnuit biroul și comisiunea Senatului, cari i-au dus textul Adresei de răspuns la mesagiu.

La orele 11, jumătate biroul și comisiunea ad-hoc a Senatului a plecat dela Universitate având înainte și în urmă câte un escadron de jandarmi călări.

În frunte mergea trăsura cu d. Gheorghe Gr. Cantacuzino, președintele Senatului, urmată de trăsurile, în cari erau d-nii P. Missir, Al. Kalimachi, generalii Tell și Argetoianu, vicepreședinții senatului, apoi trăsurile cu d-nii senatori eșiți la sorți să ducă adresa la palat.

M. Sa Regele a intrat în sala tronului însoțit de A. S. R. Principele Ferdinand. De față erau și d-nii miniștrii, în afară de d-nii Carp și Filipescu.

Domnul G. Cantacuzino a dat cetire adresei Senatului, la care a răspuns M. S. Regele, exprimând Senatului mulțumiri pentru concursul ce acordă guvernului în realizarea reformelor și pentru expresiunea sentimentelor de iubire și devotament pentru familia regală.

După aceea M. S. Regele și A. S. R. principele Ferdinand au convorbat cu d. Cantacuzino și cu toți d-nii senatori prezenți, iar la orele 12, jumătate comisiunea a plecat dela palat fiind condusă până la Senat cu acelaș ceremonial.

D. Scraba membru în comisiunea internațională de filozofie. În urma unei însemnate comunicări „Sociologia în raport cu filozofia“, făcută de d. G. D. Scraba la congresul internațional de filozofie, care s'a ținut zilele acestea la Bologna, d. Scraba a fost ales membru în comisiunea internațională de filozofie.

Adunarea soc. „Carpații“. Societatea naționalistă „Carpații“, a avut Duminecă adunarea generală în localul Ligei Culturale.

D. cassar Bârsan Anastase a expus bilanțul averii societății.

D. președinte a făcut o mică dare de seamă de spre mersul societății în viitorul program.

S'a ales în unanimitate următorul comitet: d-nii Ioan Tețu, Ioan Baboianu-Droc, Anastase Cârsan, Nae Mircea, Nicol. Lupan, G. Bedițeanu, Dumitru Furnică, Nic. Țăran, G. Popa Liseanu, Ștefan Ardelean și Filip Babeș.

S'a proclamat ca președinte de onoare d. Grigore Alexandru, industriaș, iar ca membru de onoare d. dr. Aurel Popovici.

S'a mai decis, ca la serbarea ce o va avea soc. „Carpații“ în ziua de 3 Maiu la Târgoviște (Mănăstirea Dealului), să se invite și societățile: Liga culturală, Cercul Românilor de peste munți, societ. Macedo-Română și soc. „Frăția“.

Instalarea noului director al Teatrului Național. Duminecă a avut loc la Teatrul Național instalarea noului director, d. Ion C. Bacalbașa. D. Bacalbașa, a rostit o cuvântare artiștilor, spunând între altele următoarele:

„Vă știu pe toți ce puteți. Cunosco munca, pe care ați depus-o, talentul cu care v'ați produs pentru înălțarea artei noastre dramatice.“

Cred dar, că mă voiu bucura de concursul d-voastre întreg, pentru desăvârșirea operei începute.

Până acum s'a dat o parte mai largă literaturii streine; cred, că e timpul să ne ocupăm mai mult de cea națională, îndrumare care cată să fie idealul artei dramatice românești și a primului nostru teatru.

Pentru aceasta avem nevoie și de scriitori. Să-i atragem cât mai mult și nu vă pot îndeajuns povățui și pe d-voastră, care aveți frumoasa misiune de a da viață operelor lor, să fiți în relațiuni cât mai prietenești cu scriitorii.

Ca fost gazetar, îmi dau perfect seama, că pentru izbândă avem nevoie și de concursul presei, a cărei colaborare francă și imparțială, este de un mare folos pentru instituțiune, și care de sigur ni se va da.

Astfel vom îndeplini o operă frumoasă și rodnică“.

Cuvântarea d-lui Bacalbașa a fost salutăată de aplauze călduroase și unanime.

Marale ziar parizian „Excelsior“ aduce laude d-lui dr. Constantin Simionescu, care dirijează un sanatoriu antituberculos la Paris, combătând tuberculoza cu metode proprii și cu mult devotament.

Petrecheri.

Concert și teatru în Murăș-Uioara. Tinerimea română din Murăș-Uioara și jur, invită la concertul urmat de producțiune teatrală, ce va avea loc la 24 Aprilie st. n. 1911 (a II-a zi de sf. Paști) în sala hotelului „Erarial“, din Murăș-Uioara în favorul fondului cultural din loc. Începutul precis la 8 ore seara. Programul: „Morariul“, muzică de G. Kiriac, executat de corul tinerimii. „Monolog“, predat de Pavel Roșca. „Cântecul străinătății“, muzică de I. Vidu, executat de corul tinerimii. „Treți doctori“, comedie într'un act, localizată din limba germană de Virginia Vlaicu. „Horă“, muzică de A. Bena executat de corul tinerimii — cu acompaniamente de muzică. După producțiune urmează dans.

Din străinătate.

Cazul călugărului Iidor. Din Petersburg vine știrea, că subdirectorul departamentului poliției Marlamof, care fusese trimis de primul ministru Stolypin la Zarizyn pentru a îndepărta pe călugărul Iidor, s'a reîntors la Petersburg. Trupele au fost retrase și Sfântul Sinod a asigurat pe călugăr că va fi lăsat în pace la Zarizyn.

Câți oaspeți a avut Cleveland, O., în anul trecut? În anul trecut 1910 prin gările de tren ale orașului Cleveland, au intrat și ieșit nu mai puțin ca 5 milioane de persoane.

PRIBÁN GYULA

croitor bărbătesc

ARAD, strada Lázár Vilmos

■ (vis-à-vis de pașatul lui Földes.) ■

Am onoare a aduce la cunoștința stimatului public, că în strada LÁZÁR VILMOS am deschis

croitorie modern aranjată pentru bărbați

unde pregătesc ori-ce fel de haine bărbătești după măsură, executându-le ireproșabil după ultima modă. — Asortiment de stoffe străine și indigene.

Sprîjnul binevoitor al m. st. public îl cere: PRIBÁN GYULA.

Logodna fiicei Țarului. În cercurile diplomatice ale Rusiei se vorbește despre o apropiată logodnă a fiicei mai mari a părechei imperiale din Rusia.

Până acum nu s'a putut încă afla mai multe amănunte, dar e fapt precis că o propunere de căsătorie a fost făcută de un prinț al unei case domnitoare.

O academie de științe la Constantinopole. Din Constantinopole se anunță, că un proiect de lege decretează fondarea unei academii de științe — sau mai de grabă a unui institut — la Constantinopole. Toți Otomanii, cunoscuți pentru lucrările lor științifice și cari s'au distins prin cunoștințele lor vor face parte dintr'ansa.

Academia va fi împărțită în trei secțiuni: literatură, medicină și științe. Fiecare secție va avea un președinte și un secretar perpetuu. Vor fi și membri onorifici, numiți direct de ministerul de justiție.

Președinții și secretarii fiecărei secțiuni vor fi aleși de alegători de întâi și al doilea grad. Membrii onorifici vor fi luați dintre miniștrii în activitate sau disponibilitate, dintre înalții funcționari, senatori, deputați.

Numărul academicianilor, reguțați va fi de patruzeci, dar această cifră peste cinci sau șase ani. La început academicianii nu vor fi decât zece. Numărul membrilor onorifici nu e limitat.

Pentru alegerea academicianilor, se va recurge la profesorii dela facultăți și dela școlile superioare din capitală, cari vor numi delegați. Aceștia își vor da voturile celor mai cu renume oameni de știință și de litere otomani.

Academicianii vor avea o indemnitate lunară, drept încurajare pentru lucrările lor și în raport cu postul și știința lor.

Mai târziu, se va adăuga o secție de arheologie.

Localul provizoriu al acestui Institut va fi Universitatea otomană, unde se vor anexa câteva pavilioane.

Moartea unui cunoscut revoluționar rus. De curând a încetat în Petersburg din viață cunoscutul scriitor rus P. Melschin.

Melschin a intrat ca tânăr de 20 de ani în mișcarea revoluționară și a ajuns sufletul partidului terorist. La 1884 el a fost arestat și condamnat la moarte și după două săptămâni a fost grațiat preschimbându-i-se pedeapsa de 18 ani muncă silnică. A petrecut trei ani în Siberia și la 1895 s'a refugiat pe teritoriul Kargau unde a scris opera sa „Din lumea celor izgoniți“. În 1900 a fost amnistiat și s'a stabilit la Petersburg, unde s'a devotat cu totul literaturii.

Grav accident de automobil. Un grav accident s'a petrecut în Berlin cu prilejul unei curse făcute cu automobilul financiarului Fürstenberg. Șoferul Laube conducea automobilul, în care se aflau mai multe persoane.

Automobilul a sosit fără nici un accident la Hamburg. La întoarcere însă vehiculul ajungând pe un teren nisipos lângă Boitenberg s'a răsturnat. Șoferul și o d-nă Vors au fost uciși pe loc. Doi domni au fost grav răniți și un servitor s'a ales cu răni mai ușoare. Automobilul a suferit numai mici stricăciuni.

ULTIME ȘTIRI

Luptele din Maroc. Ziarele din Madrid află din Fez, că tribul Beninaghain ce trecea drept credincios sultanului, a trecut din partea dușmanului, încercuind și mai tare orașul.

În unire cu tribul Benimtir, acel trib a dat asalt Capitalei fără succes însă.

Un început de răsccoală a izbucnit în interiorul orașului. Apărătorii capitalei sunt mult reduși. Merindele încep să lipsească.

Dela revărsatul zorilor, artileria bombardează continuu lagărul dușman, sub conducerea colonelului Mangin.

Tribul Benimtir a pustiit teritoriul Mtaruladyamaa omorând numeroși indigeni, dând foc caselor lor.

Consulii au interzis europenilor de a eși din oraș. Situațiunea este gravă.

Complotul anti-japonez din Coreea. Cu privire la complotul Coreanilor contra Japonezilor se comunică următoarele amănunte: Capul mișcării este fratele ucigașului, de curând executat al prințului Ito. Conjurații sunt risipiți în toate orașele mari din Coreea și sunt provăzuți cu bombe și materii explozibile. Planul lor era ca prin asasinarea guvernatorului general Teranfschi să dea semnalul unor atentate teroriste, contra funcționarilor superiori japonezi. Au fost arestați 3000 Coreani, dintre cari 400 conducători ai mișcării cari vor fi condamnați la moarte. Coreanii se refugiază în masă pe teritoriul rus.

Dispariția unor documente la ministrul de externe din Turcia. La ministerul de externe din Constantinopol se desminte în mod categoric des-tăinuirile ziarului „Tanin“ cu privire la dispariția

unor documente din acest ministeriu. Se declară, că în ultimul timp toate documentele au fost la îndemână, și că toate dosarele sunt complete.

În urma unui denunț s'a făcut acum câteva luni anchetă, care n'a dat nici un rezultat.

În ultimul timp poliția a făcut cercetări și la mai mulți funcționari.

Se crede, că e vorba de dosare vechi, cari nu mai pot fi cercetate sau de documente copiate.

x **Noutăți de primăvară.** În prăvălia lui Schwarzberger Manó din Arad, strada Vörösmarty Nr. 3 se pot căpăta pe lângă prețurile cele mai ieftine și serviciu prompt și solid, următoarele: pardesii femeiești, raglane și kimone engleze, mare asortiment de haine pentru fete și copii.

x **Pardon pentru un cuvânt!** Dacă voți a vă comanda haine elegante, grăbiți la vestitul croitor Márton Jakab, Arad, Szabadság tér nr. 8. care execută după ultima modă cele mai moderne haine pentru bărbați și copii cu prețuri moderate. 1—5

x **Fiți atenți!** Facem atenți pe cetitori, că înainte de a cumpăra instrumente muzicale, să cerceteze prăvălia de instr. muz. a lui Szilágyi Albert, din piața Boros-Béni nz. 21. 1—5

x **Pe Paștile românesc** în Marele bazar al lui Fischer Simon din Arad, piața Szabadság nr. 12, sunt prețurile mult scăzute.

Mușterii din Arad și provincie cercetează cu predilecție Bazarul lui Fischer Simon unde sunt servii cu promptitudine și ieftin. Acest Bazar încă de pe vremea lui Porter Vilmos, e vestit, că are înmagazinate cele mai diverse obiecte de modă și lux, pălării, rufe, cravate, corturi, bastoane, geante, portofele și asortiment mare de tot felul de obiecte cu cele mai moderate prețuri. Merită atențiune deosebită magazinul de trăsuri pentru copii. Favorul de fotografii gratuite e și acum valabil.

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyveske — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

x **Cele mai frumoase fotografii** de copii se fac în atelierul Stojkovits și Békés din Arad, piața libertății (Szabadság-tér 16) palatul Domány în fiecare zi dela 9 ore din zi până seara la 6.

x **Atențiune.** Înainte de a târgui ceva cercetați: **Marele bazar de emulație** a lui Reich El. din Arad, palatul teatrului orășănesc, unde se capătă tot felul de obiecte cu prețurile cele mai ieftine.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

MARY.

Roman de Björnsterne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(23)

— Urmare —

Când și-a reluat conversația cursul liniștit, a plecat Mary în odaia ei. Își reconstrui scena întreagă, gândindu-se asupra ei. Era numai o flacăra, dar se mira, că ea nu e supărată, la adecă. A fost doară grozav ce se petrecuse.

Și tocmai când se răsăndea: ce mă fac mai departe? Bătu cineva discret în ușe. Mary se mânie. Mai bucuros ar fi sărit în sus și ar fi închis ușa cu cheia. Stete o clipă, apoi zise:

— „Intră!“

Ușa se deschise și se închise iară, fără ca ea să se fi uitat înapoi. Stetea pe scaunul cel mare. Ioergen se apropie încet, umilit, se lăsă într'un genunchi și-și ascunse fața în palme. Nu era de astădată nimic respingător în întreagă pășirea lui: era foarte agitat. Ea privi la capul lui drăguț cu părul moale. Se opri o clipă la degetele lui lungi. Avea ceva elegant în persoana lui, ceea ce o împăca.

Dar sentimentalitatea asta?

— „Să plec?“ Singura întrebare, care i-o pune. Ea stete puțin la îndoială, apoi îi răspunse:

— „Da.“

I-a spus-o încet de tot. El își lăsă mâinile moarte, îi luă apoi mâna dreaptă și și-o alipi de buze, lung și plin de curtenire. Apoi se ridică și piecă.

La sărutarea dată mâinii, ori cât de respectuoasă a fost, a cutrierat-o pe Mary un simțământ, care o întări. Întrudă cu cel de mai înainte, când a sărutat-o, a sărutat-o într'una, de a crezut, că e gata să leșine. Stete pe loc mirată. Mult timp, după ce plecă el, își retăia cu puterea luptă până în cele mai mici amănunte și tremura din nou.

— „De ce nu-i pot purta mânie?“

Iară bătu cineva la ușă. Era fata doamnei Dawes; aceasta o ruga să dea până la ea.

— „L-ai lăsat să plece, fata mea?“

Doamna Dawes era supărată rău. Se așeză în zelul ei în pat, aproape ca într'un scaun și se răzima de un braț. Scufița îi sta strâmb pe părul ei scurt și cenușiu, gâtul ei gras era mai roșu decât era de obicei, ca și când i-ar fi foarte cald.

— „De ce l-ai lăsat să plece?“

— „El singur a vrut-o.“

— „Cum poți să spui așa ceva, fata mea?“

A fost doar aici, la mine și mi-s'a plâns, că vrea mai bucuros să moară, decât să plece. Nici ideie n'ai.

Nu faci alta, decât îl respingi și-l chiniești. Istovită, căzu doamna Dawes pe perini înapoi.

Cuvântul acesta, „chiniești“, a avut în treacă asupra Mary-ei un efect comic, a avut însă și ea impresia, că ar fi trebuit să vorbească

cu el, înainte de a-l lăsa să plece. Căci de plecat trebuia să plece.

*

Au urmat zile grele de tot. Schimbarea vremii a înrăit starea lui Anders Krog. Mai veniă greutăți cu mâncarea. I-a venit mai greu să se facă înțeles. Mary se afla timp îndelungat lângă dânsul; ochii lui se alipeau atunci mereu de ea și o amăreau, de o cuprindea aproape frica.

Doamna Dawes îi trimitea hârtiute mici. Nu se lăsa de scris nici chiar în patul ei. De câte ori venea câte o hârtiuță de astea, o privea Krog lung, lung. Ea ghici, firește, ce vesteau bătrânii.

Într'o zi îi zise doamna Dawes: „Te încrezi prea mult în tine, dacă crezi că ai să o duci tu singură cu noi.“

— „Ce vrei să zici cu asta?“

— „Vreau numai să zic, că ori cât de obosită vei fi de viața socială, tot te apucă și pe tine dorul, când dă în toamnă, să-ți petreci și tu. Ești prea obicinuită cu asta.“

Mary nu-i răspunse de astădată; dar după câteva zile — vremea era de mai mult timp rece și umedă și nu putea să se ducă pe afară — zise ea doamnei Dawes:

— „Poate că ai dreptate: viața trăită în anii ăștia din urmă a prins rădăcini atunci în mine.“

— „O da, mult mai adânci de cât o crezi tu, fata mea.“

— „Dar ce vrei? Ce să mă fac? Nu pot pleca de aici și nici nu vreau una ca asta.“

x **Ai auzit deja?** Intreg Aradul vorbește de calitatea neîntrecută a mașinilor de cusut Pfaff. Se disting cu mers tăcut. Sunt tot așa de folosibile pentru cusut, ca pentru brodat și cârpitul ciorapilor. Mare magazin de biciclete și gramofone la mecanicul *Hammer Vilmos*, Arad, piața Szabadság nr. 7. Telefon 96. Mare Atelier special pentru reparații. 1—5

x **Atențiune!** Dacă vrei să cumperi un ceas regulat și punctual, giuvaericele, bijuterii fine de aur și de argint, cu prețuri moderate, să vă adresați cu încredere către **Hirsch Jenő** ciosornicar și giuvaeriu în Arad, stradele Forray și Rákoczy-colt.

Redactor responsabil: **Atanasiu Halmăgian.**

Societatea acționară „BISTRITIANA“ institut de credit și economii în Bistrița.

Concurs.

Publicăm concurs pentru un post de **dirigent** la filiala noastră din **Teaca** (Teke, Kolozsmegeye), cu salariu anual de 2000 cor. și 20% bani de cvartir, apoi pentru un post de **practicant** cu salariu anual de 1200 cor.

Reflectanții au să documenteze, că au absolvit cu maturitate o școală comercială superioară; că posedă limba română, maghiară și germană în vorbire și scriere; reflectantul la postul de dirigent, trebuie să aibă praxă îndestulătoare pentru a conduce de sine stătător și cu succes agendele și contabilitatea filialei.

Funcționarii aleși au să-și ocupe posturile îndată după alegere.

Recursurile se vor înainta până în **1 Maiu a. c. n.** la direcțiunea scrisă.

Bistrița (Beszterce), în 15 April 1911.

Direcțiunea

institutului de credit și economii
„BISTRITIANA“.

Atrag binevoitoarea atențiune a on. public asupra institutului meu de

spălat și călcat

bine aranjat, în care primesc tot felul de **curățire.**

Cu stimă:

SZABÓ BALINTNÉ, Arad
str. Deák Ferencz Nr. 7.

4 culeg. tipografii

află aplicare în **Tipografia diecezană din Arad.** Salar după tarif. Condiția se poate ocupa și imediat.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloc este mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád tér N. 5.

::: Telefon Nr. 671. :::

Înainte de a cumpăra

pe sama

copiilor și a D-voastră **ghete** ori **alți articli de modă** trebuincioși, negreșit vizitează prăvălia de modă bărbătească a lui

Iványi Menyhért

în strada **Forray.**

Deoarece ghete bune și ieftine numai acolo Vă puteți procura.

Un contabil român

află aplicare momentan la banca »**ARANYOS MEGYESI TAKARÉK PÉNZTÁR**» în Aranyosmegeyes, com. Szatmár, pe lângă salariu începător de 1600 coroane. Se recere praxă bună în toate afacerile unui institut de credit.

În cancelaria subsemnatului afla

un candidat de avocat

cu praxă, momentan aplicare pe lângă condițiuni favorabile.

Dr. Dionisie Roman
advocat, **Medgyes.**

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

::: 26 odăi aranjate cel mai modern. :::
Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmutza.**

Consultanții dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

— „Nu, dar tot ți-ai putea procura puținică schimbare.”

— „Cum?”

— „Mă înțelegi tu prea bine, fata mea. Dacă te-ai mărita, ați trăi pe schimbate: el cu tine, aici și tu cu el, acolo, unde e vorba să meargă.”

— „O căznicie ciudată.”

— „Nu cred, să te apropii mai mult...”

— „Să mă apropii mai mult, de ce?”

— „Mai mult de ceceai pretinde viața dela tine și de ce ești tu obicinuită, după părerea mea.”

*

Mary simți, că în vorbele doamnei Dawes zăcea dorința mută a tatălui ei. Că soarta ei îl neliniștește pe acesta mai mult decât orice. Că o căsătorie cu Ioergen, sub scutul unchiului Klaus, l'ar liniști mult. O apăsa greu conștiința, că a luat prea puțin în considerare până acum dorințele tatălui ei.

Timpul acesta și frământările astea sufletești i-se păreau recitativul unel opere, care îmbină două acțiuni.

Dar se uita Mary acum, când da încet în toamnă, peste sânul de mare, se simțea ca o prizonieră. Dacă sta sus, pe înălțime și vedea cum începe să sosească toamna cu puterea-i brutală peste valurile sbiciuite de spumă, știa, că aceasta însemnează întemnițarea ei în decursul întregii ierni. Atunci se zbuciuma în pieptul ei; ea era altfel obicinuită.

Clocotea și sângele ei. Iși pierduse liniștea. De se gândea la Ioergen, nu-i apărea respingător. Atmosfera, care-l înconjură i-se părea chiar simpatcă.

Nu exista o legătură între ei? Un atac de apoplexie l'a țintuit la pat pe tatăl ei. Ioergen a fost tocmai atunci de față. Tata îl dorea pe sama ei. Nu era ceva ca o predestinație la mijloc?

Să apară în saloanele societății din Stockholm de braț cu Ioergen și să te trimită mai târziu mai departe — îți puteai închipui o încheiere mai naturală a vieții ei plină de călătorii, o punere în practică mai multilaterală a tot ceceai învățase ea?

Unchiul Klaus va trebui să le sară ntr'ajutor. Să le ajute din greu. Ea își cunoștea puterea, influința asupra unchiului Klaus.

Mary zise într'o zi, stând lângă patul doamnei Dawes și povestind: „...destul că, draga „Tanti Eva“, poți să scrii lui Ioergen.”

*

Mary se afla pe podul de debarcare când se apropie luntrea de țarm. Era o Duminecă — după-prânz; cine putea, ieșea din oraș, ca să se bucure de ultimele zile de toamnă, în libertatea naturii. O zi frumoasă. În Norvegia de sud dai adesea de zile de astea, până în ultimele zile ale lui Septemvrie. Mary era îmbrăcată în haina ei albastră și făcea semne cu umbrela ei albastră lui Ioergen și câtorva prietene,

cari se aflau lângă el. Toți pasagerii trecură spre partea țărmlui, ca să vadă și ei.

Îndată ce s'a văzut Ioergen lângă ea, simți el, că va trebui să fie precaut în tactica sa.

Pricepu îndată, că l-a primit aici, lângă pod, ca să nu aibă prima lor întâlnire o intimitate prea mare.

Pe drum, spre casă, au povestit de rândurilele, cari se pregătesc tocmai de drum.

Despre îngrijitorul, care a împușcat un vultur gigantic. De pulpitrul de scris, care și-l'a comandat doamna Dawes. De otava grasă, de prețurile poamelor și ale nutrețului.

Când au ajuns în vestibul a alergat Mary, zicându-i scurt: „Iartă-mă!” Sbură pe trepte în sus.

Servitorul, care adusese geamantanul lui Ioergen, veni după ei în vestibul. Steteau acum amândoi, neștiind unde să meargă. Auzi apoi glasul Mary-ei, de sus:

— „Poftește aici.”

(Va urma)

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Fodor és Halász, prăvălie de modă pentru bărbați.

Pălării și albituri.

Telefon pentru oraș și comitat 457.

Au sosit noutățile pentru primăvară, vară și toamnă.
Arad, lângă magazinul de haine — **Neumann M.** —

Parfum admirabil

pentru udat la Paști și Sângeorz, miros de vioarele, lăcrămioare, trandafir, etc., cu prețul de 50 fil., cor. 1.50 și cor. 2.

Văpseală pentru ouă, lipsită de otrăvă în colori diferite, cutia 6 fil.

Hârtii în colori diferite pentru colorat ouă, cutia 16 fil.

Parfumuri lipsite de alcool, sticla 90 fileri.

Se capătă toate la

Rozsnyay M.

apotecar, **Arad**, piața libertății.

Cumpăr în orice cantitate

romonițe, flori de porumbele, flori de tei, flori de friguri, rădăcini și frunze de mătrăgună, flori de soc fie verzi, ori uscate și **Vespe de frapțin.**

Farmacia lui

Szokoly Sándor

Arad, Piața Kelemen

(vis-à-vis de biserica sârbească.)

Rog respectuos onoratele mușterii, că în urma unor legături avantajoase, cumpărând material excelent cu prețuri ieftine, apropiindu-se sezonul de primă-

vară și de vară, să-mi onoreze salonul cu vizitele d-nealor prețioase, deoarece sunt în situația

plăcută de a le oferi cele mai elegante și moderne pălării, cu prețuri deosebit de favorabile.

Se roaga de sprijin binevoitor, cu cel mai adânc respect

LÁZÁR CZ.

salon de pălării

Arad, piața **Andrássy nr. 13.**

Institut nou de văpsit, curățire chimică și spălat cu aburi a albiturilor în Arad.

Instiințare. Am onoare a aduce la cunoștința on. publice din Arad, că am înființat în **Arad**, strada arhiducelui **Iosif nr. 9**, un nou

institut de văpsit, curățire chimică și spălarea albiturilor cu aburi.

aranjat după cele mai moderne cerințe. Praxa câștigată pe acest teren în Capitală și alte orașe mari ale țării, sunt în s'are să împlinesc toate condițiile celor mai înguste pretenziuni. Asigur pe sprijinitori pe lângă serviciul prompt și și de prețurile cele mai ieftine. — Rog sprijinul on. Public.

Cu stimă: **EUGENIU JUNCAN.**

Comande din provincie se execută prompt și conștientios.

In atențiunea domnilor!

Cine vrea să se îmbrace elegant, să cerceteze depozitul meu mare de stofe din patrie și străinătate fără a fi obligat să comande ceva în

atelierul meu de croitorie englezască

strada **Deák-Ferencz nr. 40.** — (Casa Dr. Winter).

La mine se poate face un **sacco**, **palton** sau **pardesiu** elegant, din stofe fine și ineseptionabile începând dela **60 cor.** în sus, care se poate plăti și în rate. — Mă rog de sprijinul mult on. public.

Cu stimă

Horváth Florian,

croitor de modă englezască pentru bărbați.

In atențiunea propriet. de mașini.

Avizez mult stimații proprietari de mașini, că în atelierul meu de ferărie, bine aranjat, interprind străformarea mașinilor de orice sistem; iar reparări de specialitate primesc pe lângă garanță de un an. Deprinderea de vreme îndelungată în această branșă e garanță, că o să-mi mulțumesc comitenții cu lucrările cele mai bune. Caut o garnitură de treerat pentru a o închiria pe un an, sau a lucra cu ea peste vară pe jumătate de câștig.

Se roagă de binevoitoare comandă cu toată stima

Kiss Ernő, lăcătuș-**ARAD, str. Kápolna 26.**
mașinist

Mare asortiment de ghete de bal

în colorarea auruii, din atlas
albastru și trandafiriu, din
piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghetе.

ARAD, Andrásy-tér nr. 20.

25 (11)

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a executa tot felul de tipărituri ca : Documente, liste de escompt percepțiuni și erogațiuni, invitații pentru petreceri.

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijloace imprumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloace cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efeptuesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rggteleki-u. 10. l. 7. Telefon 171-27.

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

□ □ **moderne mașini și material** □ □
□ □ **privitor la această branșă,** □ □

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununii funebrele și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cercetă și încuragiă cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: **IUSTIN ARDELEAN, compactor** :::
ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.